

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΣΤ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1997

ΑΡΙΘ. 3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη του αγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου του Τήρωνος. - Μητροπ. Πατρῶν **Νικοδήμου**, Μηνύματα Μεγάλης Εβδομάδος. - Ίω. **Φουντούλη**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. - Ἀνδρέα **Παπαβασιλείου**, Στὸ κατώφλι τῆς Εὐρώπης. - Ἀρχιμ. Μ. Φ., Ἐπισημάνσεις. - Εὐτυχίας **Γιαννουλάκη**, Ἡ κοινωνικὴ διακονία στὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔντυπο. - Θεοδ. Ἀθ. **Μαραγκοῦ**, Ὅσιος Λεόντιος ὁ ἐκ Στεμνίτης. - Παν. Θ. **Παπαθεοδώρου**, Λόγος ἀμετάφραστος. - Ἀρχιμ. **Μακαρίου Βαβλά**, Στὸ μεταίχμιο δύο χιλιετηρίδων. - Νικ. Κ. **Δρατσέλλα**, Ἡ ΙΔ' Κατήχησις πρὸς φωτιζομένους τοῦ αγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων. - Μ. Μελ., Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 - Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ἡπείρου 132 - Πέραμα.

Μνήμη τοῦ αγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τὴν 17η Φεβρουαρίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ μνήμη τοῦ αγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος († 306). Στὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἡ μνήμη του ἐορτάζεται τὴν 9η Νοεμβρίου. Γιὰ τὴν αἰτία, ἡ ὁποία συνετέλεσεν ὥστε ἡ μνήμη τοῦ ἰδίου αγίου νὰ ἐορτάζεται καὶ δευτέρη φορὰ τὸ Σάββατο τῆς Α' Ἐβδομάδος τῶν Νηστειῶν καὶ γιὰ τὸ θαῦμα μὲ τὰ κόλλυβα ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου ὁμιλεῖ λεπτομερῶς ἡ σχετικὴ διήγησις τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεκταρίου (δ' αἰὼν) (Μίγνε *Ἐ.Π.* 39, 1825-1832).

Ὁ ἅγιος Θεόδωρος, ποὺ γεννήθηκε σ' ἓνα χωριὸ τῆς περιοχῆς μεταξὺ τῆς Ἀμασειᾶς καὶ τῶν Εὐχαϊτῶν τοῦ Πόντου, κατετάγη ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης στὸ τάγμα τῶν «Τηρώνων» (= νεοσυλλέκτων) στοὺς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιανοῦ καὶ διακρινόταν γιὰ τὴν ζωντανὴν χριστιανικὴ πίστι, τὸν ἱεραποστολικὸ ζῆλο καὶ τὴν ἀνδρεία του. Ὅταν ξέσπασε ὁ διωγμὸς ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν, ὁ διοικητὴς τοῦ Βρίγκας, ποὺ πληροφορήθηκε ὅτι ὁ Θεόδωρος ἀπέφευγε νὰ προσφέρει θυσίαις στὰ εἰδῶλα, τὸν κάλεσε σὲ ἀνάκρισι καὶ τὸν προέτρεψε νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὰ ὑπάρχοντα σχετικὰ διατάγματα. Ὁ νεαρὸς στρατιώτης ἐπέμεινε στὸ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ: «Ἐμοὶ Θεὸς ὁ Χριστὸς, ὁ τοῦ Θεοῦ μονογενὴς Υἱὸς» (Γρηγορίου Νύσσης, *Ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν μάρτυρα Θεόδωρον*, «Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων», τόμ. 69, Ἀθήναι, 1990, σ. 328). Ὁ Βρίγκας, ποὺ ἐκτιμοῦσε τὸν στρατιώτη του, ἀνέβαλε γιὰ ἓνα μικρὸ χρονικὸ διάστημα τὴν τιμωρία, ἐλπίζοντας ὅτι στὸ τέλος ὁ Θεόδωρος, γιὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴ του, θὰ θυσιάσῃ στὰ εἰδῶλα. Ἀντ' αὐτοῦ ὁ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης ἔμεινε ἀμετακίνητος καὶ ἐπὶ πλέον, γιὰ νὰ προφυλάξῃ μερικὸς Χριστιανός, ποὺ κινδύνευαν νὰ παρασυρθοῦν στὴν προσκύνῃσι τῆς «μυθευομένης μητρὸς τῶν θεῶν» Ρέας (Magna Mater), ἔβαλε φωτιὰ στὸ ξόανο καὶ στὸν ναὸ τῆς, ποὺ ἦταν στὴν Ἀμάσεια «περὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ» (αὐτ.). Τότε ὁ Βρίγκας ἔσυρεν ἐκ νέου στὸ δικαστήριον τὸν στρατιώτη

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΕΡΟΣ Β'

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Του Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

19. ΟΙ ΑΝΥΠΟΨΙΑΣΤΟΙ ΕΝΟΧΟΙ

«Ἀθῶς εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου»

Νίπτει τὰς χεῖράς του ὁ Πιλάτος. Καὶ ἐπιχειρεῖ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν νὰ ἀποσειῇ ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ του τὰς εὐθύναις διὰ τὴν καταδίωξιν τοῦ Ἰησοῦ!

1. Κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀνακρίσεως «ὁ Ἰησοῦς ἐσιώπη» (Ματ. κς' 63). Ἦκουε τὰς ἐναντίον Του κατηγορίας τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ δὲν ἀπαντοῦσε· («οὐδὲν ἀπεκρίνατο» αὐτ. κς' 12). Προσπαθεῖ ὁ Πιλάτος νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀντί-

δρασίαν Του, καὶ «λέγει αὐτῷ· οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσι; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἐν ῥῆμα (δὲν εἶπε λέξιν), ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν» (ἀπόρησε πολὺ γι' αὐτὸ ὁ Πιλάτος). Πολὺ δὲ περισσότερον ἀπόρησεν, ὅταν ὁ ἴδιος «ἐπηρώτησεν αὐτόν... λέγων· «σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;» καὶ ἔλαβε τὴν μονολεκτικὴν ἀπάντησιν· «σὺ λέγεις» (ὅπως τὸ λέξ). Καὶ προηγουμένως τοῦ εἶχεν ἀπαντήσῃ· «σὺ εἶπας» (μόνος σου τὸ εἶπες). Διεπίστωνε ἔτσι ὁ ἡγεμὼν τὴν ἀθωότητα τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ἐπὶ πλέον ἢ γυναῖκα τοῦ Πιλάτου τοῦ ἔστειλε μῆνυμα· «μηδὲν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον

του, προσπάθησε πάλιν μὲ ἡλία γλῶσσα νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὴν εἰδωλολατρεία, ἀλλ' ὁ Θεόδωρος, ὅταν προεκλήθη, κατέκρινε τοὺς εἰδωλολάτρεις βασιλεῖς, οἱ ὅποιοι «μαρῶ βωμῶ πλησιάζοντες... γίνονται μάγιστροι, ὄρνεις θύοντες καὶ βοσκημάτων ἀθλίων σπλάγχνα διερευνώμενοι καὶ τῷ λύθρῳ τοῦ αἵματος, ὡς κρεοπῶλαι τινες, τὴν ἐσθῆτα μολύνοντες» (αὐτ., σ. 329).

Ὁ ἅγιος Θεόδωρος τότε ὠδηγήθηκε σὲ φρικτὸ μαρτύριο. Κρεμάσθηκε «ἐπὶ τοῦ βασανιστηρίου ξύλου» καὶ ὑπέφερε φρικτοὺς πόνους, καθὼς οἱ βασανιστὲς «τὸ σῶμα κατέξαινον». Στὸ τέλος ἐκάη ζωντανός, «πυρὶ τελειωθῆναι κελευσθεῖς» (αὐτ., σ. 330).

Τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως τοῦ ἑορταζομένου τὴν 8η Φεβρουαρίου ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου πρὸς τὸν ἑορταζόμενο τὴν 17η τοῦ ἰδίου μηνὸς ἅγιον Θεόδωρον τὸν Τήρωνα δὲν ἔχει λυθῆ ἀκόμη ὀριστικῶς. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι πρόκειται περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ ἰδίου ἁγίου, γιὰ τὸν ὅποιο ὑπάρχουν δύο διαφορετικὲς μὲν, ἀλλὰ συμπίπτουσες στὰ οὐσιώδη στοιχεῖα, ἀγιολογικὲς παραδόσεις. Ἐξ ἄλλου δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ παράδοσις, πού ἀφορᾷ στὸν ἅγιο Θεόδωρο τὸν Τήρωνα, εἶναι ἀρχαιότερα.

Στὴν Δύσι ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Τήρων τιμᾶται καὶ ὡς ἅγιος τῶν ἵπποτων, ἐνῶ ἡ ἀπεικόνισις τῆς μορφῆς του στὴν Τέχνη ἔχει μεγάλην ποικιλία. Πρὸς τιμὴν του ὑπάρχει πλήθος ναῶν στὴν Ἀνατολή, στὴν Κωνσταντινούπολι, στὴν

Ἀθήνα, στὴν Βενετία, στὴν Ρώμη κ.ά.

Μερικοὶ ἐκ τῶν ναῶν τούτων ὑπῆρξαν ἐξαίρετα μνημεῖα τέχνης. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης παρουσιάζει θαυμασίαν αἰσθητικὴ περιγραφή τοῦ ναοῦ, μέσα στὸν ὅποιο ἐξεφώνησε τὸ ἐγκωμιὸν του γιὰ τὸν ἅγιο Θεόδωρο τὸν Τήρωνα, κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης του. Ὁ ἐρχόμενος, —λέγει—, «εἷς τι χωρίον ὁμοιον τούτῳ, ἐνθα σήμερον... μνήμη δικαίου καὶ ἁγίου λείψανον· πρῶτον μὲν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῶν ὀρωμένων ψυχαγωγεῖται, οἶκον βλέπων ὡς Θεοῦ ναόν, ἐξησκημένον λαμπρῶς τῷ μεγέθει τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῷ τῆς ἐπικοσμῆσεως κάλλει, ἐνθα καὶ τέκτων εἰς ζῶων φαντασίαν τὸ ξύλον ἐμόρφωσε καὶ λιθοξόος εἰς ἀργύρου λειότητα τὰς πλάκας ἀπέξεσεν. Ἐπέχρωσε δὲ καὶ ζωγράφος τὰ ἄνθη τῆς τέχνης ἐν εἰκόνι διαγραψάμενος τὰς ἀριστείας τοῦ μάρτυρος, τὰς ἐνοστάσεις, τὰς ἀληθινοτάτας, τὰς θηριώδεις τῶν τυράννων μορφάς, τὰς ἐπηρείας, τὴν φλογιοτρόφον ἐκείνην κάμινον, τὴν μακαριωτάτην τελείωσιν τοῦ ἀθλητοῦ τοῦ ἀγωνοθέτου Χριστοῦ τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς τὸ ἐκτύπωμα, πάντα ἡμῶν ὡς ἐν βιβλίῳ τινὶ γλωττοφόρῳ διὰ χρωμάτων τεχνουργησάμενος, σαφῶς διηγόρευσε τοὺς ἀγῶνας τοῦ μάρτυρος, καὶ ὡς λειμῶνα λαμπρὸν τὸν νεῶν κατηγλάισεν· οἶδε γὰρ καὶ γραφὴ σιωπῶσα ἐν τοίχῳ λαλεῖν καὶ τὰ μέγιστα ὠφελεῖν· καὶ ὁ τῶν ψηφιδῶν συνθέτης, ἱστορίας ἄξιον ἐποίησε τὸ πατούμενον ἔδαφος».

σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτὸν» (μὴν κάνης τίποτε ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ἀθῶου, διότι πολὺ ἐταλαιπωρήθηκα ἀπόψε στὸ ὄνειρό μου δι' αὐτόν).

Εἰς τὴν ἀμηχανίαν του, διὰ τὰ εὖρη κάποιαν διέξοδον, προτείνει εἰς τὰ πλήθη νὰ ζητήσουν νὰ δοθῇ χάρις εἰς τὸν Χριστόν, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα. Ἄλλ' ἀπέτυχεν. Ὁ λαός, δημαγωγημένος ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Κυρίου, ἐζήτησε νὰ ἐλευθερωθῇ ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ ὁ Βαραββᾶς, ποῦ ἦτο ληστής! Καὶ διὰ τὸν Χριστὸν ἐφώνησαν μὲ πάθος «σταυρωθήτω»!

Τί θὰ κάνης τώρα, Πιλᾶτε; Στὸ χέρι σου εἶναι νὰ ἀπελευθερώσης τὸν ἀθῶον καὶ ἀνομώρητον Ἰησοῦν. Σὺ θὰ ἀποφασίσῃς. Σὺ εἶσαι ὁ ἀρμόδιος — καὶ ἔχεις τὸν τελευταῖον ἐξουσιαστικὸν λόγον — νὰ κρίνῃς περὶ τοῦ «δικαίου ἐκείνου», τοῦ σιωπῶντος Ἰησοῦ.

Ἄλλ' ὁ ἀναποφάσιτος ἐκείνος «ἡγεμῶν» δὲν ἔχει τὸ θάρρος τῆς γνώμης του. Φοβεῖται νὰ εὐρεθῇ ἀντιμέτωπος πρὸς τὰ φωνασκούντα πλήθη. Καὶ καταφεύγει εἰς προσχήματα. «Λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων ἄθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου».

Ὅχι, Πιλᾶτε! δὲν εἶσαι ἀθῶος. Ἀφοῦ τὸν ὁμολογεῖς *δίκαιον* ἀφοῦ ὁμιλεῖς περὶ *τοῦ δικαίου τούτου*, διατί δὲν τὸν ὑποστηρίζεις; Διατί δὲν ἀποδίδεις τὸ δίκαιόν Του; Δὲν ξεπλένεται μὲ τὸ νίψιμο τῶν χειρῶν ἢ εὐθύνη σου. Αὐταπατάσαι νομιζῶν ὅτι μεταθέτεις σὲ ἄλλους τὴν εὐθύνην, λέγων πρὸς τὰ κραυγαλέα πλήθη *ἡμεῖς ὄψεσθε*· τὸ κρίμα ἐπάνω σας.

2. Ἐξάπαντος φέρει βαρυτάτην εὐθύνην καὶ ὁ λαὸς ποῦ ἐκραύγαζεν *ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν*. Καὶ δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς εὐθύνης αὐτοὶ ποῦ ἐκίνησαν τὴν γλώσσαν καὶ τὰ χεῖλη των, διὰ τὰ ἐκστομίσουν τὸ διάτορον ἐκεῖνο ἀνάθεμα κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν *περισσῶς ἐκραζόν λέγοντες «σταυρωθήτω»*. Τὸ κρίμα τοῦ ἐγκλήματος τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ τοὺς βαρύνει ἀπολύτως. Εἰς βάρος των δὲ εἶναι, ὅτι δὲν τὸ ἐσυνειδητοποίησαν, ἀλλὰ ἀδιστάκτως ἐφώνησαν *«τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν»* (Ματ. κζ' 25). Οἱ δυστυχεῖς! Δὲν κατανοοῦσαν ὅτι ἐπεβάρυναν, ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των, καὶ τὰς ἐπομένας γενεάς, τῶν τέκνων καὶ τῶν ἀπογόνων των, νὰ φέρουν ἐπάνω των τὸ κρίμα τῶν θεομάχων καὶ θεοκτόνων πατέρων των. Καὶ εἶναι γνωστὰ αἱ περιπέτειαι τοῦ ἐπὶ αἰῶνας ἀνεστίου ἔθνους των. Ἡμεῖς δὲ ὡς χριστιανοί, ἐν πνεύματι ἀγάπης Χριστοῦ, δεόμεθα καὶ ὑπὲρ αὐτῶν «εὐρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου» καὶ τὴν βαρύνουσαν αὐτοὺς κατάραν νὰ ἀπαλείψῃ ὀψέποτε ἢ μετάνοια καὶ ἢ εἰς τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν πίστιν ἐπιστροφήν καὶ τοῦ λαοῦ τούτου, ὥστε ὁ Χριστός, Ὅστις «ἐξηγγόρασεν ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα — γέγραπται γὰρ ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξυ-

λου — (νὰ εὐδοκήσῃ, ἵνα καὶ ἐπ' αὐτοὺς) ἢ εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ γένηται... διὰ τῆς πίστεως» (Γαλ. γ' 13-14).

3. Πολλῶ μᾶλλον εἶναι βεβαιωμένως ἔνοχοι οἱ πνευματικοὶ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ ἐκείνου (ἀρχιερεῖς, γραμματεῖς, πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ), οἱ ὅποιοι παρεπλήθησαν καὶ ἐξώθησαν τὰ πλήθη εἰς τὴν Χριστοκτονίαν.

Ὅταν ὁ πρωτοστατήσας εἰς τὴν προδοσίαν, ἄθλιος μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ἰούδας, ἀργότερα «μεταμεληθεὶς» ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις λέγων *ἡμαρτον παραδούς αἷμα ἀθῶον*» (Ματ. κζ' 3-4), ἐκεῖνοι ἀπεκδύονται τῆς εὐθύνης καὶ ἀπαντοῦν· «τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει» (Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει· δικό σου τὸ κρίμα).

Ἄλλοι ἀνυποψίαστοι ἔνοχοι! Μᾶλλον δὲ ὑποκριταὶ καὶ λαοπλάνοι. Αὐτοὶ συνώμοσαν καὶ ἐσηκνοθέτησαν τὰ πάντα, «ἵνα τὸν Ἰησοῦν ἀπολέσωσι». Καὶ τώρα ἐπιρρίπτουν ὅλην τὴν εὐθύνην ἐναντὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων εἰς τὸν προδότην μαθητὴν.

Καὶ δὲν εἶναι οἱ μόνοι. Εἰς τὸ δράμα τῶν Παθῶν καὶ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου συνέπραξαν πολλοί. Εἴτε ὡς πρωταίτιοι καὶ πραγματικοὶ αὐτουργοί, εἴτε ὡς ἠθικοὶ αὐτουργοί, εἴτε ὡς συνευδοκοῦντες εἰς τὰ γενόμενα, εἴτε ποιοῦντες καὶ αὐτοὶ ὁμοίως εἰς ἀντιστοίχους περιστάσεις. Θὰ ἀναφέρωμεν συγκεκριμένως:

— Τοὺς ἐμπαίζοντας τὸν Χριστόν, μὲ τὴν κοκκίνην γλαυμίδα, τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸν κάλαμον. Ἄλλὰ καὶ τοὺς σήμερον γλευάζοντας τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ εὐσέβειαν.

— Τοὺς ἐμπτύσαντας καὶ κολαφίσαντας Αὐτὸν τότε. Καὶ τοὺς σήμερον μὲ ὁμοίαν θρασύτητα βάλλοντας κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πιστῶν.

— Τοὺς ἀχαρίστους (τότε καὶ τώρα) ποῦ τὸν ποτίζουσαν ἀντὶ τοῦ μάννα χολήν, ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄξος».

— Τοὺς προτιμήσαντας (καὶ προτιμώντας πάλιν) τὸν Βαραββᾶν ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ. Τὰ πάθη των καὶ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀνομίαν, ἀντὶ τοῦ θείου θελήματος.

— Τοὺς πληγώνοντας μὲ ἥλους καὶ λόγχας καὶ φραγγέλιον τὸν Χριστόν, ὀδυνώμενον καὶ αἰμάσσοντα διὰ τὴν προδοσίαν, τὴν ἐγκατάλειψιν, τὴν ἄρνησιν ἢ καὶ διὰ τὰς ἐγκληματικὰς πράξεις πολλῶν.

Ποῖος τώρα θὰ μπορούσε νὰ εἴπῃ *«ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου»*; Καὶ πόσοι ἀποδεικνύονται *«ἀνασταυροῦντες τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ»* μὲ τὰς ἁμαρτίας των! Ὅλοι ἔχομεν μέρος τῆς εὐθύνης διὰ τὰ Πάθη τοῦ Κυρίου.

Ἄς προσπέσωμεν εἰς τοὺς ἀγράντους πόδας Του. Καὶ ἄς τὸν ἱκετεύσωμεν, προσκυνοῦντες τὸν σταυρόν Του, νὰ εἴπῃ καὶ δι' ἡμᾶς *«Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσι»* (Λουκ. κγ' 34).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ**, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος)

Σὲ ποῖο σημεῖο τῆς ψαλμωδίας τοῦ ψαλμοῦ ἢ τῆς στιχολογίας τοῦ ψαλμοῦ μὲ τὸν χερουβικὸ ὕμνο ἢ τῆς τριπτῆς ψαλμωδίας τοῦ χερουβικοῦ, ποὺ περισώθηκε μέχρι τινὸς κατὰ τὸ Πάσχα ἢ ἀκόμη καὶ σήμερα μὲ τὴν τριπλῆ ἀπαγγελία τοῦ ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς, ἢ ἀκόμη καὶ ὅταν τελικὰ ἐπιγράθησε νὰ ψάλλεται μόνον μιὰ φορὰ, γινόταν ἢ εἴσοδος τῶν δώρων, εἶναι φανερὸ πὼς εἶναι ἀδύνατο νὰ προσδιορισθεῖ. Εἶναι τόσο πολὺπλοκὴ ἢ ἐξελιξή του. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ τμήματος αὐτοῦ τῆς θείας λειτουργίας περιπλέκει ἀκόμη περισσότερο τὰ πράγματα. Ἡ προσκομιδὴ ἐξελίχθηκε σὲ ἀρκετὰ μακρὰ ἡμιανεξάρτητη ἀκολουθία καὶ μετετέθη στὴν ἀρχή, πρὸ τῆς ἐνάρεξως τῆς θείας λειτουργίας. Εἰσήχθη ἀπὸ τὴν λειτουργία τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἢ εὐχὴ «Οὐδεὶς ἄξιος...». Στὴν εἴσοδο ἄρχισαν νὰ λαμβάνουν μέρος ὄχι μόνον οἱ διάκονοι, ὅπως στὴν ἀρχή, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱερεῖς. Ἄρχισε νὰ λέγεται τὸ «Πάντων ὑμῶν...» καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν τιμίων δώρων στὸ θυσιαστήριο πῆρε χαρακτηριστὰ πραγματικῆς λιτανείας.

Εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ εἴσοδος τῶν δώρων ἀρχικὰ γινόταν ἐν σιγῇ, ὅπως στὴν προηγουμένη, προφανῶς μετὰ τὸν ψαλμὸ ἢ τὸν χερουβικὸ ὕμνο ἢ καὶ κατὰ τὴν ψαλμωδία τους. Ἡ τομὴ στὸ «ὡς τὸν βασιλέα» καὶ ἡ συνέχιση τῆς ψαλμωδίας μετὰ τὴν εἴσοδο ἀπὸ τὸ «τῶν ὄλων ὑποδεξόμενοι» ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς ὄχι μόνον τὴν σχετικὰ παλαιότερα σημερινὴν πράξη καὶ τὰ κρατήματα ποὺ συναντοῦμε στὰ μουσικὰ χειρόγραφα καὶ παλαιὰ ἔντυπα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ κάπως ἄτεχνο καὶ ἀπότομο τῆς διακοπῆς. Δὲν σταματᾷ τὴν ψαλμωδία κάπου κάπως πρὸ ὁμαλῆ, σὲ ἓνα κόμμα, ἀλλὰ στὸ μέσον μιᾶς φράσεως, σὰν νὰ πρόκειται νὰ συμβεῖ κάτι τὸ ἔκτακτο καὶ ἀπρόοπτο. Οἱ ἄλλες δύο τομὲς φαίνονται σὰν ὑστερογενεῖς, σὰν νὰ προκλήθηκαν δηλαδὴ ἀπὸ μιὰ προσπάθεια διορθώσεως, μετὰ ἀπὸ κάποιον προβληματισμὸ γραμματικὸ ἢ ἐννοιολογικὸ ποὺ ἐπιχείρησε νὰ διορθώσει κάτι ποὺ φαινόταν σόλοικο. Καὶ ἀπὸ μιὰ ἀποψη εἶναι, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι ἠθελημένο, σὰν ἓνα εἶδος μουσικοῦ παιχνιδιοῦ. Οἱ ἄλλες δύο τομὲς προσπάθησαν νὰ διατηρήσουν κάποια λογικότερη διαίρεση, νὰ πέσουν τουλάχιστον σὲ κάποιο κόμμα, μιὰ καὶ ὁ ὕμνος γραμμένος σὰν μιὰ ἐνιαία σύνθεση, ἓνα εἶδος ἀποστροφῆς πρὸς τὸν λαὸ, ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ μιὰ ἐκτενὴ περίοδο.

Ὅσο γιὰ τὴν θεολογικὴ ἀντίρρηση τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου, φαίνεται πὼς δὲν ξεγᾶσθηκε τελείως. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀκολουθίας τῆς προθέσεως σὲ μιὰ ἡμιανε-

ξάρτητη, ὅπως τὴν χαρακτηρίσαμε ἀνωτέρω, ἀκολουθία, ἢ μεταφορὰ τῆς εὐχῆς τῆς προθέσεως πρὸ τῆς εἰσόδου ἢ καὶ πρὸ τῆς λειτουργίας, τόνισαν τὴν ἱερότητα τῶν δώρων, τὰ ὅποια δὲν εἶναι πιά ἀπλὸς ἄρτος καὶ κοινὸς οἶνος, ἀλλὰ «τίμα δῶρα» ποὺ ἔχουν ἤδη προσφερθεῖ στὸν Θεὸ καὶ ἤδη εἶναι «ἄγια», «ἀντίτυπα» τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ καὶ καλύπτονται καὶ θυμῶνται καὶ σχετικῶς προσκυνοῦνται καὶ τιμῶνται, κατὰ δὲ τὴν μεγάλη εἴσοδο ἀποδίδονται σ' αὐτὰ ἀνάλογες τιμὲς ἀπὸ τὸν λαὸ. Ὑπῆρξαν βέβαια καὶ ἀντιδράσεις πρὸς τὴν τιμὴ αὐτῆ, παρόμοιες μ' ἐκεῖνη τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου, ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ἔξω, σὺς συζητήσεις μὲ τοὺς λατίνους, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἑνδον. Ἴσως καὶ ἡ λαϊκὴ εὐσέβεια μερικὲς φορὲς συνέχισε τὰ πράγματα, γι' αὐτὸ καὶ ὁ μακάριος **Νικόλαος Καβάσιλας** παρεμβαίνει διορθωτικὰ στὴν «Ἐρμηνεία τῆς θείας λειτουργίας», κατακρίνοντας τὶς ὑπερβολὲς καὶ τοποθετώντας τὴν τιμὴ τῶν δώρων καὶ τὶς ἐκδηλώσεις εὐλαβείας τῶν πιστῶν στὴ σωστὴ θεολογικὴ βάση: «Εἰ δέ τινες τῶν προσπιπτόντων εἰσιόντι μετὰ τῶν δώρων τῷ ἱερεῖ ὡς σῶμα Χριστοῦ καὶ αἷμα τὰ κομιζόμενα δῶρα προσκυνοῦσι καὶ διαλέγονται, ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῆς (τῶν) προηγουμένων δώρων ἠπατήθησαν, ἀγνοήσαντες τὴν διαφορὰν τῆς ἱερουργίας ταύτης καὶ ἐκεῖνης. Αὕτη μὲν γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ εἰσόδῳ ἄθυτα ἔχει τὰ δῶρα καὶ οὐπω τετελεσμένα, ἐκεῖνη δὲ τέλεια καὶ ἡγιασμένα καὶ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ» (κεφ. κε' 5). Αὐτὸ ἀκριβῶς ἠθέλε νὰ ἀποφύγει καὶ ὁ ἅγιος Εὐτύχιος. Αὐτοὶ στοὺς ὁποίους ἀναφέρεται ὁ Καβάσιλας ἔπεφταν σ' αὐτὴ τὴν παρερμηνεία ποὺ ἐπισημαίνει ἐκεῖνος. Νόμιζαν ὅτι τὰ δῶρα εἶναι ὁ «βασιλεὺς τῶν ὄλων» τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου ἢ ὁ «βασιλεὺς τῆς δόξης» τοῦ 23ου ψαλμοῦ.

Ἡ ἔννοια ὅμως τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου καὶ τοῦ 23ου ψαλμοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐμπνέεται, δὲν εἶναι αὐτῆ. Τὸ χερουβικὸ δὲν ἀναφέρεται στὴν εἴσοδο τῶν δώρων, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἓνα εἰσοδικὸ ὕμνο στὴν ὅλη τελεσιουργία τῆς θείας εὐχαριστίας, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν προσαγωγή τῶν δώρων τῆς Ἐκκλησίας στὸ θυσιαστήριο γιὰ νὰ ἱερουργηθοῦν σὲ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ καὶ νὰ κοινωήσουν αὐτῶν οἱ πιστοί. Ἡ ἀπόθεση τῆς βιοτικῆς μέριμνας ἀπὸ τοὺς μιμουμένους τοὺς ἀγγέλους πιστοῦς, ἀφορᾷ στὴν ὅλη τέλεση τοῦ μυστηρίου καὶ ἡ ψαλμωδία τοῦ τρισαγίου ὕμνου στὴν ἀναφορὰ μαζὶ μὲ τὰ χερουβικὴ καὶ τὰ σεραφικὴ τοῦ τρισαγίου - ἐπινικίου ὕμνου κατὰ τὴν εὐχὴ τῆς ἁγίας

ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

(Κριτική αποτίμηση τής ευρωπαϊκής μας πορείας)*

Τοῦ κ. ΑΝΔΡΕΑ Ν. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ,

Δρα Θεολ., τ. Ἐπιθεωρητῆ Μέσης Ἐκπαίδευσης Κύπρου

Ἡ πρόσφατη προβολὴ ἀρνησιχυρίας (veto) ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλλάδας γιὰ τελωνειακὴ σύνδεση τῆς Τουρκίας μὲ τὴν «Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση» ἀποτελεῖ ἓνα ἀπλὸ παράδειγμα, ποῦ ἐπιβεβαιώνει τοῦ «λόγου τὸ ἀσφαλές». Ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι αὐτονόητη ἡ θέση ὅτι τὰ ἑλληνικὰ σύνορα, τῶν ὁποίων τὴν ἔκταση ἀμφισβητεῖ ἔντονα ἡ Τουρκία, εἶναι σύνορα καὶ τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης» καὶ ὅτι κάθε ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς Ἑλλάδας συνιστᾷ ἐχθρική ἐνέργεια καὶ κατὰ τῆς Κοινότητος, χρειάστηκε μεγάλη διπλωματικὴ προσπάθεια καὶ ἔντονο παρασκήνιο, γιὰ νὰ πιεστεῖ καὶ νὰ πειστεῖ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Προεδρία νὰ προβεῖ τελικὰ σὲ μιὰ σχετικὴ δῆλωση.

Ἡ διστακτικότητα αὐτῆ τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης» νὰ ὑπερασπιστεῖ, ἔστω καὶ φραστικά, τὴ γεωγραφικὴ ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἐδαφικὴ κυριαρχία τῆς Ἑλλάδας, κράτους - μέλους τῆς, ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι οἱ χώρες ποῦ συγκροτοῦν τὴ «γηραιὰ ἡπειρο» κατὰ τὸν μεγάλο ρώσο πεζογράφου **Μιχαὴλ Ντοστογιέφσκυ**, εἶναι χώρες χωρὶς Θεό, χώρες τοῦ ἀνθρώπου - βασιλιά, τοῦ χρήματος καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ²². «Οἱ

εὐρωπαῖοι πολιτικοί», κατὰ τὸν μητροπολίτη Δημητριάδος **Χριστόδουλο**, «ἐξαντλοῦνται κυρίως στὴν ἐξασφάλιση μιᾶς ὀργάνωσης γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν λαῶν μὲ βάση ὀρθολογιστικὰ σχήματα πολιτικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ ἀναπτυξιακοῦ σχεδιασμοῦ»²³. Ἡ ἐνωμένη Εὐρώπη δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μόνον σχεδιασμὸς ἐνιαίας οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης²⁴, ἀλλὰ θὰ πρέπει ἔμπρακτα νὰ ἐφαρμόζει καὶ ἐνιαία πολιτικὴ καὶ σὲ τομεῖς ὅπως εἶναι ὁ κοινωνικὸς καὶ προπαντὸς ὁ ἀμυντικὸς, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔχουμε ἰδιαίτερη εὐαισθησία.

Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπ' αὐτὴ τὴν πραγματικότητα, ἡ ὁποία δηλαδὴ ἐξυπακούει ὅτι πίσω ἀπὸ κάθε φραστικὴ ἢ ἔμπρακτη ἐνέργεια ὑποκρύπτεται κάποια σκοπιμότητα καὶ προσδοκᾶται ὀπωσδήποτε κάποιο κέρδος (χρησιμοθηρία - ὠφελιμισμός), ἐφόσον, δυστυχῶς, ἡ ἰδεολογία εἶναι σήμερα σπάνιο φαινόμενο, γιὰτὶ ἀποτελεῖ οὐτοπία καὶ ἀναχρονισμό, **τὸ συμφέρον** τῆς Κύπρου, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε ὄρο τοῦ συρμού, ἀπαιτεῖ τὴν ταχεῖα ἔνταξί τῆς στὴν «Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση». Ἡ πολιτικὴ σημασία αὐτῆς τῆς κατάληξης τῆς πορείας μας πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴ ἐνοποίηση καὶ ὀλοκλήρωση εἶναι προφανῆς καὶ εὐνόητη, χωρὶς νὰ παραγνωρίζουμε τὸ γεγονός

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 46 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

ἀναφορᾶς, ἡ δὲ ὑποδοχὴ τοῦ βασιλέως στὴ θεία κοινωνία. Σύντομη καὶ ἐπιγραμματικὴ εἶναι ἡ ἐρμηνεία τοῦ χειρουβικοῦ ὕμνου, ποῦ μᾶς δίνει ὁ **Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἀνδίδων** στὸ ἐρμηνευτικὸ στὴ θεία λειτουργία ὑπόμνημά του, ποῦ ἐπιγράφεται «Προθεωρία κεφαλαϊώδης περὶ τῶν ἐν τῇ θεῇ λειτουργίᾳ γινομένων συμβόλων καὶ μυστηρίων», κεφ. ιη': «Ὁ δὲ ἀδόμενος χειρουβικὸς ὕμνος προτρέπεται πάντας ἐντεῦθεν καὶ μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἱερουργίας προσεκτικώτερον ἔχειν τὸν νοῦν, πᾶσαν βιωτικὴν μέριμναν κάτωθεν ἀφιεμένους, ὡς βασιλέα μέγαν μέλλοντας δέχεσθαι διὰ τῆς κοινωνίας».

Εἴπαμε ἤδη ὅτι ἡ τομὴ τοῦ ὕμνου γιὰ τὴν εἴσοδο τῶν δώρων στὸ «ὑποδεξόμενοι» μᾶλλον πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ὀφείλεται σὲ λογία — «θεολογικὴ» — παρέμβαση. Πιθανὸν εἶναι ὅτι μερικοὶ ἔδιναν σ' αὐτὴν κάποια ἐρμηνεία ἀνάλογη μ' ἐκείνην τοῦ ἁγίου

Εὐτυχίου γιὰ τὴν φράση «βασιλέα τῆς δόξης» τοῦ 23ου ψαλμοῦ. Τὸ «ὑποδεξόμενοι» ἔπρεπε νὰ ψαλεῖ, κατὰ τὴν ἐκδοχὴ αὐτῆ, πρὸ τῆς εἰσόδου, ὡς προτροπὴ γιὰ τὴν ὑποδοχὴ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τοῦ βασιλέως τῶν ὄλων διὰ τῶν τιμῶν δώρων κατὰ τὴν μεγάλη εἴσοδο. Σὲ ἀνάλογες ἐσφαλμένες παρερμηνείες ὀφείλεται καὶ ἡ προτεινομένη ἀπὸ μερικοὺς διόρθωση τοῦ «ὑποδεξόμενοι», ὅταν ψάλλεται μετὰ τὴν εἴσοδο, σὲ «ὑποδεξάμενοι». Ἐκτὸς τοῦ ὅτι, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, πρόκειται γιὰ θεολογικὸ λάθος καὶ τοῦ ὅτι δὲν μαρτυρεῖται τέτοια γραφὴ ἀπὸ τὰ χειρόγραφα, μὲ τὴ διόρθωση προκαλεῖται καὶ συντακτικὸ σφάλμα στὸν γραμματικῶς καὶ συντακτικῶς δοκιμώτατο χειρουβικὸ ὕμνο. Ἡ δομὴ τῆς φράσεως («ὡς τὸν βασιλέα τῶν ὄλων ὑποδεξόμενοι») ἀπαιτεῖ τελικὴ μετοχὴ καὶ χρόνον μέλλοντα. Τὸ «ὡς τὸν βασιλέα τῶν ὄλων ὑποδεξάμενοι» εἶναι συντακτικῶς ἀδόκιμο.

ότι ή πλήρης ένταξή μας στην Εύρωπαϊκή Κοινότητα θα έχει στη ζωή και τὰ έργα μας και άλλες επιπτώσεις, τόσο θετικές όσο και άρνητικές.

Η μεγάλη πολιτική σημασία τής πορείας τής Κύπρου πρὸς τήν «Εύρωπαϊκή Ένωσή» φαίνεται και από όσα σχετικά έγγραφε ό εύρωβουλευτής και πρώην άναπλ. ύπουργός Έξωτερικών τής Ελλάδας για θέματα Ε.Ο.Κ. **Γιάννος Κρανιδιώτης**, μετά τήν ύπογραφή τής Τελωνειακής Ένωσης τής Κύπρου με τήν Κοινότητα: «Άποτελεί άναμφισβήτητα μιὰ σημαντική διπλωματική έπιτυχία τής Κυπριακής και τής Έλληνικής Κυβέρνησης. Αυτό άποδεικνύεται και από τις έντονες αντίδράσεις τής τουρκικής πλευράς, ή όποία χαρακτήρισε τήν Τελωνειακή Ένωσή σαν "έχθρική πράξη τής Εύρώπης έναντίον τής Τουρκίας"... Η σημασία τής Τελωνειακής Ένωσης τής Κύπρου με τήν ΕΟΚ είναι μεγάλη τόσο από οικονομικής όσο και από πολιτικής πλευράς... Πέραν όμως από τήν οικονομική πτυχή, ή Τελωνειακή Ένωσή έχει ιδιαίτερη πολιτική σημασία. Είναι άξιοσημείωτο ότι ή Κοινότητα διαπραγματεύθηκε και υπέγραψε τή Συμφωνία μαζί με τήν νόμιμη Κυβέρνηση τής Κύπρου, άναγνωρίζοντας έτσι έμπρακτα τήν άνυπαρξία του ψευδοκράτους τών τουρκοκυπρίων»²⁵.

Η προσεχής ένταξη τής Κύπρου στην «Εύρωπαϊκή Ένωσή» θα έχει και μιάν άλλη θετική πτυχή από άποψη **πολιτική - έθνική**. Θα ένισχύσει σημαντικά τήν παρουσία και τὸ ρόλο του Έλληνισμού και τής Όρθοδοξίας μέσα στους κόλπους τής Κοινότητας. Θα υπάρχει διπλή φωνή και διψήφια μαρτυρία τής Έλληνικής Όρθοδοξίας, πράγμα πολύ σημαντικό, τόσο για τήν Κύπρο όσο και για τήν Ελλάδα, νοουμένου, βέβαια, ότι θα συμπίπτουν οι θέσεις και οι στόχοι μας και θα γίνεται ό άναγκαίως συντονισμός στις ένδεδειγμένες ενέργειες τών δύο Κυβερνήσεων. Και δέν μπορεί νά συμβαίνει διαφορετικά, διότι είναι γνωστή ή προϊστορία και οι διαθέσεις αυτών τών εύρωπαϊκών λαών πού άπαρτίζουν σήμερα τήν Κοινότητα, άπέναντι στον Έλληνισμό και στην Όρθοδοξία. Θα πρέπει, έπομένως, νά είμαστε προσεκτικοί, για νά μπορούμε νά αντιμετώπισουμε άποτελεσματικά κάθε άνεπιθύμητη κατάσταση.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε νά παρατηρήσουμε, ότι, κάτω από τις συνθήκες πού ζούμε ως Κυπριακός Έλληνισμός, με τήν πατρίδα μας ήμικατεχόμενη από τις όρδες του Άττίλα, ή έν-

ταξή μας στην «Εύρωπαϊκή Ένωσή», όχι μόνο θα διασφαλίσει τὸ ύπάρχον έλεύθερο τμήμα τής Κύπρου, αλλά και θα έπιτρέψει, με τούς κατάλληλους χειρισμούς, τήν προώθηση λύσης του προβλήματός μας σύμφωνα με τις άρχές του Διεθνούς Δικαίου και τις διακηρύξεις τών Ένωμένων Έθνών. Είναι εύχάριστο και εύόιωνο τὸ γεγονός ότι πολλοί απ' αυτούς πού μέχρι τώρα τηρούσαν άρνητική στάση άπέναντι στις καταβαλλόμενες διπλωματικές προσπάθειες τών Κυβερνήσεων τής Κύπρου και τής Ελλάδας, για σύναψη συμφωνιών και ύπογραφή πρωτοκόλλων με τήν Κοινότητα, με άπώτερο στόχο τήν Τελωνειακή Ένωσή και τήν πλήρη ένταξή μας σ' αυτήν, διαφοροποίησαν τελευταία τή στάση τους, συγκατανεύοντας στην ολοκλήρωση τής πορείας μας πρὸς τήν εύρωπαϊκή ένοποίηση. Δέν ύπάρχουν σήμερα ισχυρές φωνές, πού αντίτίθενται στον εύρωπαϊκό προσανατολισμό τής Κύπρου. Και αν ύπάρχουν, είναι ύπόκωφες και ύποτονικές.

5. Η εύρωπαϊκή ένοποίηση θα άπαιτήσει πολλές θεσμικές αλλαγές

Άπό τήν έπίσημη είσοδή μας στην «Εύρωπαϊκή Ένωσή» θα έχουμε ώφέλεια και σ' άλλους τομείς συλλογικής προσπάθειας, όπως είναι ή βιομηχανία, τὸ εμπόριο, ό τουρισμός, ή έπιστήμη γενικά, ή τεχνολογία, ή πολεοδομία - χωροταξία, ή γεωργία, ή ύγεια, ή παιδεία, οι εργασιακές σχέσεις, ή καταπολέμηση τής άντικοινωνικής συμπεριφοράς κ.ά. Δέν θα πρέπει όμως νά τρέφουμε τήν ψευδαίσθηση, ότι ή ένταξή μας στην Κοινότητα θα άποτελέσει **πανάκεια** για όλα τὰ προβλήματά μας και ότι από τήν έπόμενη μέρα, του άναντίλεκτα πολύ σημαντικού αυτού γεγονότος, θα είμαστε όλοι εύτυχείς και εύημερούντες!

(Συνεχίζεται)

22. Βλ. Α. Τρουαγιά, Ντοστογιέφσκι, 'Η ζωή και τὸ έργο του, Άθήνα, σ. 178.

23. Βλ. Μητροπολίτου Δημητριάδος Χριστοδούλου, Τὸ «θεμέλιο νόημα» τής νέας Εύρώπης και ή Όρθοδοξία, έφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ (τών Άθηνών), Κυριακή 8.5.1994, σ. 15.

24. Πρβλ. Οίκουμηνικού Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίου, Όμιλία πρὸς τήν Όλομέλειαν του Εύρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Στρασβούργον, 19 Άπριλίου 1994), περ. ΕΚΚΛΗΣΙΑ, Έτος ΟΑ', Τεύχ. Α', 1 Ιουνίου 1994, Άριθ. 9, σ. 326.

25. Βλ. Γιάννου Ν. Κρανιδιώτη, «Προτάσεις για μιὰ εύρωπαϊκή πολιτική», Έκδόσεις Άντ. Σάκκουλα, Άθήνα - Κομοτηνή 1993, σσ. 57 και 61. — Τὸ κείμενο αυτό πρωτοδημοσιεύθηκε στην έφημ. ΤΑ ΝΕΑ (τών Άθηνών), Πέμπτη, 26 Νοεμβρίου 1987.

Φανάρι, πύλη για Δύση και Ανατολή

Οι πρωτοβουλίες του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου και οι θέσεις που ανέπτυξε απέναντι στα καιρία προβλήματα της ανθρωπότητας, όπως το Οικολογικό, δεν είχαν μόνο θετική ανταπόκριση σε Δύση και Ανατολή, αλλά απέδειξαν τις δυνατότητες της Όρθοδοξίας, δηλ. της θρησκείας των 300 περίπου εκατομμυρίων πιστών. Δυνατότητες που μεθοδικά καλλιεργούνται από το Σεπτέ Κέντρο, το Φανάρι, με μοναδικό σκοπό να ανακτήσει ή Όρθοδοξη Έκκλησία την παλαιά θέση που κατείχε στον κόσμο.

Η ανάληψη του Πατριαρχικού θρόνου της Κων/ πόλεως από τον Παναγιώτατο κ. Βαρθολομαίο πριν από πέντε χρόνια, σηματοδότησε την άπαρχή των αλλαγών που παρατηρούνται σήμερα και δημιούργησε τις προϋποθέσεις για δυναμική είσοδο της Όρθοδόξου Έκκλησίας στον 21ο αιώνα. Ο Οικουμ. Πατριάρχης κατάφερε, χάρη στις έμπνευσμένες παρεμβάσεις του, να κάνει αίσιθηές τις θέσεις της Όρθοδοξίας στην Εύρώπη, Αμερική, Αύστραλία, ακόμη δέ και στην Κίνα. Μ' αυτό τον τρόπο το Οικουμ. Πατριαρχείο γίνεται ή πνευματική κυφέλη της Ανατολής, το πνευματικό καθίδρυμα που με τις πρωτοβουλίες που αναπτύσσει συμβάλλει στην ειρηνική συνύπαρξη των λαών της εύρύτερης περιοχής της Ανατολικής Εύρώπης.

Η νέα αυτή πραγματικότητα έχει ήδη γίνει αντίληψη από τα κέντρα έξουσίας της Δύσεως, είναι όμως ανάγκη να γίνει συνείδηση τόσο στην Αθήνα όσο και στην Άγκυρα που έχουν πολλά να ώφεληθούν αν αναγνωρίσουν τον σημαντικό αυτό ρόλο του Φαναρίου.

Η Αγία Σοφία

Η Αγία Σοφία αποτελεί για μās τους Έλληνες το σύμβολο της Όρθοδοξίας, του Χριστιανισμού, του Βυζαντίου. Στέκει εκεί βουβή, στην άλλοτε πρωτεύουσα του Έλληνισμού, την Κωνσταντινούπολη, χωρίς τα σήμαντρά της να χτυπούν, χωρίς έδω και 453 χρόνια να άκουστέ ξανά ό ύμνος πρός την Θεοτόκο.

Είναι όμως ανάγκη να διατηρούμε την έπαφή. Να κρατάμε ζωντανές τις μνήμες... Να μην ξεχνάμε... Και δεν ξεχνάμε όταν μελετάμε τις πηγές, όταν αναβαπτίζομαστε στην Ιστορία μας. Και ή Αγία Σοφία είναι ή Ιστορία μας... Γι' αυτό έχουμε ύποχρέωση όλοι οι Έλληνες να έπισκεφτούμε τουλάχιστον μιá φορά το Ναό της του Θεού Σοφίας, το φάρο της Όρθοδοξίας που καταυγάξει την Ανθρωπότητα με το ύπέροχο μήνυμα που έστειλε τότε σε όλο τον κόσμο. Είναι στάση ζωής για όλους έμάς...

Ρωμαιοκαθολικοί έπισκοποι στην Άλβανία

Δύο έπιπλέον άλβανικής καταγωγής έπισκόπους διόρισε ό Πάπας στην Άλβανία τους όποιους χειροτόνησε στις 6 Ιανουαρίου στον Άγιο Πέτρο της Ρώμης. Έτσι οι άλβανικής καταγωγής έπισκοποι στη χώρα γίνονται έξι, μάλιστα δέ ό ένας από αυτούς διορίζεται στην περιοχή της Βορείου Ηπειρού, όπου οι

ΡΚαθολικοί δεν ξεπερνούν τις δύο χιλιάδες. Δυστυχώς όμως και κρίμα για την άδικη συμπεριφορά της Άλβανικής Κυβερνήσεως. Έμεις οι Έλληνες έχουμε σηκώσει όλο το οικονομικό βάρος της έδω παρουσίας χιλιάδων Άλβανών, μερικοί από τους όποιους πολλές φορές λυμαινόνται και την πρωτεύουσα και την έπαρχία και δεν μās δίδεται το δικαίωμα να στείλουμε έπισκόπους στις παλαιές και ιστορικές Μητροπόλεις της περιοχής αυτής που κάποτε ήταν δική μας και που σήμερα κατοικούνται από χιλιάδες Έλληνες. Δύο μέτρα και δύο σταθμά δυστυχώς...

Ιστορικές Έκδόσεις

α) «Κωνσταντινούπολη ή Πρωτόθρονη» και «Μητρόπολη Χαλκηδόνας». β) «Τά Μοναστήρια της Ηπειρού» και γ) «Μονή Βατοπεδίου».

Τρεις σπουδαίες ιστορικές εκδόσεις που είδαν το φως της δημοσιότητας τον τελευταίο μήνα του 1996. Η περιγραφή είναι δύσκολη μπροστά στα έργα που παρουσιάζουν. Καλό είναι να τις μελετήσουμε. Κάθε σελίδα και ένα έπιφώνημα...

Μετακίνηση ναού

Μπορεί το Κεντρικό Άρχαιολογικό Συμβούλιο να άποφάσισε τη διάλυση ενός οικισμού 5.000 χρόνων στο λόφο Ζάγανι για την ασφάλεια των πτήσεων του νέου άεροδρομίου των Σπάτων, έδειξε όμως εύαισθησία για τη σωτηρία του Άγίου Πέτρου, ενός ναού του 15ου-16ου αι. που βρίσκεται στον ίδιο χώρο.

Ο Άγιος Πέτρος θα μετακινηθεί 300 μ. έτσι που να μην έμποδίζει. Την μελέτη έκανε ό Δημ. Κορρές που μετακίνησε τους Άγίους Σαράντα στην Κηφισία. Μόνο που αυτή τη φορά θα χρησιμοποιηθούν μεταλλικοί κύλινδροι και το μνημείο θα συσκευαστεί. Αυτή είναι ή πρόοδος και ή εξέλιξη της έπιστήμης.

Παναγία Κοσμοσώτρηρα

Την παλιά της μεγαλοπρέπεια, όκτώ αιώνες μετά, προσπαθεί να ξαναδώσει στο ναό της Παναγίας της Κοσμοσώτρηρας στις Φέρρες του Έβρου ή Άρχαιολογική Υπηρεσία σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη και την τοπική δημοτική Αρχή.

Ο ναός κτίστηκε το 1152 από τον σεβαστοκράτορα Ισαάκιο Κομνηνό. Η έπιλογή του χώρου δεν ήταν τυχαία, άφου από εκεί ό ναός άγναντεύει την Ανατολή.

Ο Ισαάκιος Κομνηνός άφου έκτισε το ναό τον όχύρωσε με ισχυρά τείχη, οικόδόμησε πολυόροφα κελιά για εκατό μοναχούς και εύεργέτησε το συγκρότημα με νοσοκομείο, γηροκομείο, ύδραγωγείο και βιβλιοθήκη. Η Ι. Μ. Άλεξανδρουπόλεως και ό Δήμος Φερρών σε συνεργασία με τις Άρχαιολογικές Υπηρεσίες προσπαθούν να προωθήσουν τις άπαραίτητες εργασίες αναστήλωσης, αλλά και τη δημιουργία νέου ένοριακού ναού, ώστε ό ναός της Παναγίας Κοσμοσώτρηρας να διατηρηθεί και να άναδειχθεί όπως του αξίζει.

Άρχιμ. Μ. Φ.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΣΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΕΝΤΥΠΟ

Της κ. **ΕΥΤΥΧΙΑΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ**, Κοινωνικής Λειτουργού - Θεολόγου

Σκέψεις - άφορμές για την έρευνα

Η Έκκλησία ως σώμα Χριστού, στην ιστορική πορεία της αγωνίζεται με την προς Έφesus 5,1 Παύλεια προτροπή «Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ ὡς τέκνα ἀγαπητὰ καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας», καθὼς καὶ τὴν προτροπὴ στὴν Α' ἐπιστολὴ πρὸς Κορινθίους 11,1 «μιμηταὶ μου γίνεσθε καθὼς καὶ ἐγὼ Χριστοῦ». Τὸ νὰ γίνεαι κάποιος ἢ νὰ προσπαθεῖ νὰ γίνεαι «μιμητὴς» κάποιου, προϋποθέτει τὴν ἀποδοχὴ τοῦ ὅλου ἄλλου. Στὴν προκειμένη περίπτωση προϋπόθεση εἶναι ἡ ὁμολογία πίστεως στὸν Χριστὸ ὡς σαρκωμένο Λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποκάλυψε πῶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ ζωὴ ὅσων τὸν ἀποδέχονται πλήρως καὶ ποῦ νὰ στοχεύουν.

Στὸν τρόπο τῆς ζωῆς του μαρτυροῦνται δύο ἄξιοι-στόχοι. Ὁ ἓνας πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ὁ ἄλλος πρὸς τὸν συνάνθρωπο (Ματθ. 22, 37-40). Καὶ οἱ δύο ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ ποῦ ὁ Χριστὸς ἔδωσε, ἄρα καὶ οἱ μιμητὲς-πιστοὶ του ὀφείλουν συγχρόνως νὰ τὴν ἐκφράζουν πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Στὸν πρῶτο διακρίνεται ἡ ὑπακοή του καὶ ἡ Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸ-Πατέρα καὶ στὸν δεύτερο ἡ διακονία τῶν (συν)-ἀνθρώπων. Κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο ὑπῆρξε ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς διάκονος Θεοῦ (Ρωμ. 15, 8-9), «ὡς ὁ διακονῶν» ἀνάμεσα στοὺς μαθητὲς (Λουκ. 22,27) καὶ κατὰ τὸ Ματθ. 20,28 «ἦλθε διακονῆσαι καὶ δοῦναι».

Τὰ πρῶτα ἐρωτήματα

- Πόσο εὐκόλο εἶναι στὸν πιστὸ νὰ διακονεῖ;
- Σὲ ποιὲς μορφὲς διακονίας ἀποδίδει καλύτερα στὴ σημερινὴ ἐποχὴ;
- Ὑπάρχουν οἱ συνθηκὲς ἐνίσχυσης καὶ προώθησης τῆς ἐκδηλώσεως τῆς διακονίας μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Έκκλησία;
- Ὑπάρχει πνευματικὴ προτροπὴ πρὸς τὴν διακονία;
- Ἡ πνευματικὴ καθοδήγηση καὶ ὁ ἐμπλουτισμὸς τοῦ πληρώματος μέσω τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἐντύπων ἄπτεται θεμάτων Κοινωνικῆς Διακονίας; Καὶ μὲ ποῖο τρόπο;
- Φωτίζεται ὁ ἀναγνώστης πρὸς μία ζωὴ προσφο-

ρᾶς καὶ ὑπέρβασης τοῦ ἐγὼ του; Ὑπάρχει σύγχρονος προβληματισμὸς;

Μὲ τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ὡς ἀφορμὴ, πραγματοποιήθηκε ἔρευνα στὸν Τομεὰ Χριστιανικῆς Λατρείας, Ἀγωγῆς καὶ Διαπομπάνσεως, ποῦ εἶναι καθ' ὕλην ἀρμόδιος σὲ θέματα Έκκλησιαστικῆς Κοινωνικῆς Διακονίας, μὲ τὴν καθοδήγηση τοῦ ἀναπληρωτοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου. Μελετήθηκε ἡ ὕλη δεκαπέντε ἐντύπων ποῦ κυκλοφόρησαν κατὰ τὸ ἔτος 1995 καὶ καταγράφηκαν τὰ θέματα τὰ πλησιέστερα στὴν Κοινωνικὴ Διακονία, καθὼς ἐπίσης καὶ ὅποια εἶδηση, χρονικὸ ἢ σχόλιο δημοσιευμένο ἄπτεται τῶν ἐνδιαφερόντων τῆς διακονίας.

Έντυπα ποῦ περιέλαβε ἡ ἔρευνα

Θρησκευτικὰ, ἔντυπα εὐρείας κυκλοφορίας κατὰ τὸ δυνατό, ἐξειδικευμένα θεολογικὰ ἰδιοκτησίας τῆς Έκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἱερῶν Μητροπόλεων, Συλλόγων διαφόρων τάσεων ποῦ δρῶν μέσα στοὺς χώρους τῆς Έκκλησίας ἀπασχόλησαν τὴν ἔρευνα καὶ συγκεκριμένα:

Τῆς Έκκλησίας τῆς Ἑλλάδος: «Έκκλησία», «Έφημέριος», «Έκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» «Πάντα τὰ Ἔθνη».

Τῆς Έκκλησίας τῆς Κύπρου: «Ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας».

Ἱερῶν Μητροπόλεων: Θεσσαλονίκης «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» καὶ Πειραιῶς ἡ «Πειραικὴ Έκκλησία».

Συλλόγων ἢ ομάδων μὲ ἐκκλησιαστικὸ καὶ θεολογικὸ - ἐρευνητικὸ ἐνδιαφέρον καθὼς καὶ ἱεραποστολικό: «Κοινωνία», «Σύναξη», «Καθ' ὁδόν», «Ἀκτίνες», «Ἀνάπλασις», «Δελτίον Βιβλικῶν Μελετῶν», «Ἐξοδος».

Ἡ κοινωνικὴ διακονία στὰ ἄρθρα ποῦ μελετήσαμε

Συνολικὰ δημοσιεύθηκαν περίπου ἐξήντα ἄρθρα καὶ μελέτες τῶν ὁποίων ἡ θεματολογία ἀγγίζει προβλήματα τῆς Κοινωνικῆς Διακονίας μέσα στὸ σύνολο τῶν χιλίων πεντακοσίων περίπου μελετῶν, ἄρθρων καὶ δημοσιεύσεων τοῦ ἔτους 1995. Στὴν πλειονότητά τους καλύπτουν τὸ θέμα ποῦ διαπραγματεύονται εἴτε ἱστορικά, κυρίως παρελθουσῶν ἐποχῶν, εἴτε θεωρητικά. Ἐλάχιστα εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πλησιάζουν σύγχρονα θέματα καὶ μάλιστα μὲ κάποια ἐπιφύλαξη.

Ένδεικτικά για τὰ τελευταία ἀναφέρουμε κάποιους τίτλους:

«Αναφορὰ στὸ AIDS» στὸ περιοδικὸ Ἀκτίνες (Νοέμβριος 95, σελ. 277-280). «Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἰατρικὴ πράξη» (Αφιέρωμα στὶς Ἀκτίνες τὸν Ἰούνιο τοῦ 95). «Ἀνάπτυξη καὶ Περιβάλλον» στὸ περιοδικὸ Ἀνάπλασις (Σεπτ.-Ὀκτ. 95, σελ. 150-151). «Ἡθικὰ προβλήματα ἐπὶ μεταμοσχεύσεων ὀργάνων» στὸ περιοδικὸ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (Μάρτ.-Ἀπρ. 95, σελ. 205-235). «Ἡ Θεολογία τῆς ἐξάρτησης καὶ ἡ θρησκεία τῶν ἐξαρτημένων» στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια (1-16.12.95, σελ. 8, συνεχίζει στὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ 96). «Ἄδρὸ Σκιαγράφημα τῆς Σημερινῆς Κοινωνίας» στὸ περιοδικὸ Κοινωνία (Ἰαν.-Μαρτ. 95, σελ. 61-64). «Τὸ AIDS καὶ ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας» στὸ περιοδικὸ «Πειραϊκὴ Ἐκκλησία» (Φεβρ. 95, σελ. 34-35). «Ἡ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας Σήμερον», στὸ περ. Πειραϊκὴ Ἐκκλησία (Ἰαν. 95, σελ. 19). «Ἡ φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τοὺς ἡλικιωμένους» στὸν Ἐφημέριον (Ἰούν.-Ἰούλ. 95, σελ. 241-243). Τὰ *Ποιμαντικὰ Στιγμιότυπα* καὶ οἱ σχεδὸν μόνιμες ἀρθρογραφίες στὶς *Περιπλανήσεις Ποιμαντικῆς Διακονίας* ποὺ ἀπτονται συγχρόνων κοινωνικῶν προβλημάτων. Στὸ περιοδικὸ Πάντα τὰ ἔθνη, ἡ ὕλη προσφέρει τὴν ἐνημέρωση ἐπὶ τῶν ὄσων ἀντιμετωπίζων οἱ ἱεραπόστολοι σὲ ἄλλες χώρες. Οἱ ἐμπειρίες, ποὺ φθάνουν σὲ μᾶς μέσω τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, μποροῦν νὰ λειτουργήσουν ὡς ἐρέθισμα γιὰ συγκριτικὴ ἐργασία μεταξὺ τῶν νέων ἐκκλησιῶν τῆς ἱεραποστολῆς καὶ τῶν παλαιότερων, ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐργασία αὐτὴ μπορεῖ νὰ προβάλλει τὴν βαθύτερη οὐσία τῆς θεολογίας, καὶ τὸν καλύτερο τρόπο ζωῆς τῶν πιστῶν ποὺ πέρα ἀπὸ ἔθνη, κράτη καὶ παλαιότητα, βρίσκονται μέσα στὴν ἴδια Ἐκκλησία μὲ τὸν ἕναν ἰδρυτή.

Ἡ διακονία ὡς εἶδηση

Κάποια ἐντυπα ἀπὸ τὰ προαναφερόμενα φιλοξενοῦν στήλες ὅπως: «Τὰ χρονικά» (Ἀπόστολος Βαρνάβας), «Γεγονότα» (Πειραϊκὴ Ἐκκλησία), «Σχόλια» (Ἀκτίνες), «Ἐπίκαιρα» (Ἐφημέριος). Σ' αὐτὲς βρίσκουμε ἀνακοινώσεις συγχρόνων ἀνησυχιῶν, συνεδριῶν καὶ πράξεων κοινωνικῆς διακονίας. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε: «Συμπαράσταση Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου στοὺς σεισμοπαθεῖς τῆς Βορείου Ἑλλάδος», στὸ περ. ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας (Μάιος 95, τεῦχ. 5). Ἐπισκέψεις Μητροπολιτῶν σὲ νοσοκομεῖα καὶ στρατόπεδα, στὸ ἴδιο περιοδικὸ (Ἀπρίλιος 95, τεῦχ. 4). Τηλεόραση, τὸ μεγάλο πρόβλημα, Τεχνολογία καὶ ἀνεργία (Ἀκτίνες, Μάρτ. καὶ Δεκέμ. 95). Καρκίνος τοῦ πνεύμονα καὶ κάπνισμα, στὴν Πειραϊκὴ Ἐκκλησία, ἡμερίδα AIDS, προικοδότηση ἀπόρων, Φοιτητικὴ συζήτησις γιὰ τὴν εὐθανασία, συνέδριο ἀλκοολικῶν

ἀνωνύμων, 2ο Εὐρωπαϊκὸ Συνέδριο «Ἐκκλησία καὶ Ἀστυνομία», συνέδριο Μελέτης ἐξαρτησιογόνων οὐσιῶν κ.ἄ.

Σκέψεις μὲ βάση τὰ δεδομένα - Προτάσεις

Στὰ ἐντυπα τὰ ὁποῖα ἀπασχόλησαν τὴν ἐρευνά μας, κυρίως αὐτὰ ποὺ δὲν εἶναι ἄκρως ἐξειδικευμένα ἐπιστημονικά, διακρίνεται ἡ προσπάθεια νὰ δημοσιεύουν ἄρθρα τῶν ὁποίων ἡ θεματολογία ἀπτεταὶ συγχρόνων θεμάτων. Κυρίως εἶναι προβληματισμοὶ ἀπαντητικοὶ σὲ θέματα διακονίας ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν ἡμερησίον Τύπο καὶ προβάλλονται ἰδιαίτερος ἀπὸ τὴν Τηλεόραση. Στὴ θετικὴ αὐτὴ προσπάθειά τους, καταθέτουμε τὸ σκεπτικὸ μας, δείγμα κατανόησης καὶ βοήθειας στὸ ἔργο τους.

Οἱ δραστηριότητες τῆς Διακονίας εἶναι ἄμεσα συνδεδεμένες μὲ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Εὐχαριστία καὶ ἡ Σωτηρία περνοῦν μέσα ἀπὸ τὴν διακονία. Στὶς προσπάθειες, μέσα στοὺς αἰῶνες, γιὰ καταπράννηση τοῦ πόνου καὶ γιὰ ἐπούλωση τῶν πληγῶν τῶν ἀνθρώπων ἡ Ἐκκλησία ἀπέκτησε μιὰ μοναδικὴ ἐμπειρία ἢ ὁποῖα διαθέτει ὅλες τὶς δυνάμεις, ὄχι μόνο νὰ ἀπαντᾷ σχετικὰ μὲ τὰ θέματα ποὺ διαπραγματεύεται καὶ προβάλλει ἢ Τηλεόραση, ἀλλὰ νὰ μπορεῖ νὰ προτείνει τὸ δικό της λόγο καὶ νὰ προβάλλει θέματα - προβλήματα καθὼς καὶ τὴ λύση τους ποὺ ἡ ἴδια διαπιστώνει μέσα ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἐμπειρία.

Θὰ μπορούσε, γιὰ παράδειγμα, ἡ κάθε ἐνορία νὰ διαθέτει ἕνα διαμέρισμα - ξενώνα γιὰ ἄμεσες ἀνάγκες ποὺ προκύπτουν. Ἐπίσης θὰ μπορούσε νὰ γίνεῖ μιὰ καταγραφή τῶν ἐνοριτῶν, ἢ ἀλληλογνωριμία τῶν ὁποίων θὰ ὀδηγοῦσε στὴν ἀλληλοβοήθεια, π.χ. φύλαξη τῶν παιδιῶν τους, διευκόλυνση στὴν παραμονὴ τῶν γηραιῶν μελῶν ἐντὸς τῆς οἰκογενείας, ὑποστήριξη ἀσθενοῦς στὸ οἰκογενειακὸ του περιβάλλον. Ἡ συνεργασία, μὲ πρωτοβουλία τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας, μὲ τοὺς ἄλλους φορεῖς, ὅπως εἶναι οἱ κατ' οἶκον νοσηλεῖς τῶν νοσοκομείων, τὰ εἰδικὰ σχολεῖα, τὰ κατὰ τόπους γραφεῖα κοινωνικῆς πρόνοιας, οἱ ὑπηρεσίες ἀλλοδαπῶν καὶ παλιννοστούντων ἐνισχύει τὴ ζωὴ τῶν ἐνοριτῶν. Παρουσιάζεται ἡ σύγχρονη διακονία καὶ ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας στὶς παρούσες ἀνάγκες. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ σταματᾷ νὰ ταυτίζεται μὲ παρελθοντολογίες, τὶς ὁποῖες τὶς καταμαρτυροῦν καὶ μαρτυρεῖ καὶ πρὸς τὰ ἔξω τὴν νευραλγικὴ στάση ζωῆς ποὺ προτείνει.

Ἡ προσφορὰ τοῦ καφέ μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία εἶναι μιὰ ἀφορμὴ γνωριμίας καὶ πλησιάσματος τῶν ἐνοριτῶν μεταξὺ τους ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς κληρικούς, ὥστε ἡ ἐξοικείωση ποὺ θὰ προκύψει νὰ δώσει τὴν ἄνωση τῆς κατανόησης τοῦ ἔργου τῶν κληρικῶν ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς καὶ τὸ ἀντίθετο. Μὲ τὸ σκεπτικὸ αὐτὸ λύνονται οἱ παρεξηγήσεις ποὺ προκύπτουν ὅταν ἀπὸ

‘Όσιος Λεόντιος ὁ ἐκ Στεμνίτσης*

Τοῦ κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΘ. ΜΑΡΑΓΚΟΥ θεολόγου - καθηγητοῦ

Ἐν προκειμένῳ ἐξετάζοντες θεολογικῶς καὶ δὴ ἀγιολογικῶς αὐτὴν τὴν διὰ στόματος παράδοσιν, ἔχομεν τὴν ταπεινὴν γνώμην, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐσταθῇ καὶ ὅτι, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, διεφθάρη κατὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ τιμωρήσῃ ὁ Ἅγιος καὶ μάλιστα τόσον αὐστηρά, τοὺς παραδοσιακὰ ὀρχουμένους, ἐπειδὴ δὲν προσήλθον νὰ τὸν «νεκροστολίσουν». Αὐτὸ ἀντίκειται καὶ εἰς τὸ πνεῦμα ἀγάπης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀντιβαίνει καὶ πρὸς ἑτέρας ἀγιολογικὰς διηγήσεις (ὅπως π.χ. τοῦ ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου), συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας οἱ ὅσιοι ὄχι μόνον παντελῶς ἀδιαφοροῦσαν, ἀλλ’ ὑπέμετρον ταπεινοφροσύνην, διὰ τὴν τύχην τοῦ λειψάνου των, ἀλλὰ παρῶτρυναν τὰ πνευματικά των τέκνα νὰ μὴ ἀποδώσουν τιμὴν εἰς αὐτά.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 47 τοῦ ὑπ’ ἀρ. 2 τεύχους.

Ἐπειδὴ ὁμως μία προφορικὴ παράδοσις, ὅσον καὶ ἂν ἔχη παραφθορὰ, ὁμοιάζουσα μὲ λαογραφικὸν στοιχεῖον, δὲν παύει νὰ ἐνέχη κατὰ βάσιν κάποια ἀλήθειαν, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσηιν νομίζομεν ὅτι συνέβη τὸ ἐξῆς: Εἰς τὴν περιοχὴν τότε ἐνέσκηψε πανώλης καὶ ἴσως ἐξ αὐτῆς ἀπέθανον καὶ οἱ ὀρχούμενοι καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι καὶ τοιουτοτρόπως ἠρημώθη τὸ «Παλαιοχώρι», πέραν τῶν Ὀρλωφικῶν. Διεσώθησαν δὲ δύο ζεύγη, τὰ ὁποῖα προφανῶς ἠύλαβοντο τὸν Ὅσιον καὶ ἀπεδόθη, δι’ ἀγνώστους περαιτέρω λόγους, ὁ θάνατος τῶν ὑπολοίπων εἰς τὴν μὴ προσέλευσίν των κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ Ὀσίου. Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστὸν, ὅτι εἰς τὴν εὐσεβῆ παράδοσιν τοῦ τόπου μας, κάθε κακὸν ἀποδίδεται εἰς παρακοὴν τῶν θείων ἐντολῶν, ἢ ἐντολῶν ἀγίων ἀνθρώπων. Αὐτὸ εἶναι ὀρθὸν χωρὶς ὁμως τελικῶς νὰ παρουσιάζωμεν τὸν Θεὸν ἢ τοὺς Ἁγίους αὐστηροῦς καὶ ἀδέκαστους

μακρὰ ὁ ἕνας προσπαθεῖ νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ ἔργο τοῦ ἄλλου. Τὸ ἔντυπο θὰ μπορούσε νὰ προβάλλει θέματα σύμφωνα μὲ τὰ προαναφερόμενα. Νὰ ἀναπτύσσει καὶ νὰ προσφέρει ἐμπνεύσεις - προτροπὰς πρὸς τὴν ἐμπρακτὴ ἀγάπην. Νὰ δίνει πληροφορίες σχετικὰς μὲ τὸ ποῦ, πῶς, πότε καὶ ποίος διαθέτει λύσεις ὀδυνῶν καταστάσεων. Νὰ προβάλλονται συγκεκριμένες ἀνάγκες καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ τρόπος ποὺ κάποιοι προηγουμένως τὶς ἀντιμετώπισαν. Ἴσως θὰ ἐξυπηρετοῦσε νὰ παρουσιαζόταν, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐπισκέψεις τῶν Μητροπολιτῶν στὰ νοσοκομεῖα, στὰ στρατόπεδα καὶ σὲ ἐγκαίνια ἰδρυμάτων, ἢ παρουσία καὶ ὁ τρόπος ποὺ οἱ ἐνορίες μπορούσιν νὰ ἐπιλύουν τὰ προβλήματά τους ἀξιοποιώντας τὶς ἴδιες τοὺς τὶς δυνατότητες. Νὰ προταθεῖ ἡ πνευματικὴ τῆς Διακονίας ὥστε νὰ μὴ περιορίζεται τὸ «πνευματικὸν» ἔργο μόνον σὲ ὅ,τι ἔχει σχέση μὲ τὸ ναὸ (καθαριότητα, κερία, ἐτοιμασία ἀντιδώρου, κ.λπ.) ἀλλὰ νὰ προεκταθεῖ ἔξω ἀπὸ τοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ καὶ νὰ περιλάβει ὅσα μπορεῖ περισσότερα. Μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν βεβαιότητα, τὴν ἀγιογραφικὴν, πῶς προωθοῦμε τὴν καινὴ κτίση.

Οἱ παρουσιαζόμενες ἀνάγκες προσώπων μὲ ἰδιαιτερότητες, εἴτε αὐτὲς προέρχονται ἀπὸ ἀναπηρίες ἐκ φύσεως εἴτε ἀπὸ ἐπίκτητες αἰτίες μπορούσιν νὰ ἀντιμετωπίζονται μέσα στὴν κοινότητα τῆς ἐνορίας μὲ τὸν

πλέον φυσικὸν τρόπο. Ἀποφεύγεται, ἔτσι, ἡ ὁμαδοποίηση, σὲ κλειστὲς ὁμάδες, ἀνθρώπων μὲ τὶς ἴδιες ἰδιαιτερότητες.

Μὲ τὴν ἀξιοποίηση τῆς κάθε δυνατότητας καὶ μὲ τὴν προβολὴ τῆς ἀξίας κάθε ἀνθρωπίνου προσώπου ἀνεξαρτήτως τῶν ἱκανοτήτων του καὶ τῆς προσφοράς του στὴν παραγωγή —κάτι ποὺ ὁ κρατικὸς μηχανισμός, ἔστω καὶ σιωπηρὰ, ἀποδέχεται καὶ προκαθορίζει τὴν ἀνθρώπινη ἀξία— ἀποφεύγεται ἡ δημιουργία κατηγοριοποιήσεων. Ἡ ὑγεία καὶ ἡ ὑγιὴς φυσικὴ κατάσταση τῶν ἀνθρώπων δὲν καθορίζουν τὴν ἀξία τῆς ζωῆς. Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ γαλοχοῦνται καὶ οἱ νέες γενεὲς ὥστε νὰ ὑπάρξει μιὰ κάποια κοινωνικὴ βελτίωση στὰ ἐπόμενα χρόνια.

Σὲ ὅλους μας εἶναι γνωστὸ πῶς τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς εἶναι τὸ μόνον ποὺ μπορεῖ νὰ φέρει ἀποτελέσματα. Καὶ αὐτὸ ἔχουν τὴ δύναμιν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔντυπα νὰ τὸ πετύχουν. Ἀξιοποιώντας καὶ προβάλλοντας τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐπιστημῶν —ὅπως τὸ κάνουν— ἐμφανίζοντας ἐπιπλέον τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν καὶ τὴν ἀναγκαιότητά τους μιμούμενοι τὴν τακτικὴν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας οἱ ὁποῖοι ἀξιοποιούσαν κάθε νέο στοιχεῖο τῆς κάθε ἐπιστήμης, κάθε ἐποχῆ, πιστεύοντας ὅτι εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο.

τιμωρούς. Τὰ περαιτέρω γνωρίζει μόνον ὁ πλήρης ἀγάπης Πανάγιος Θεός μας.

Σχετικῶς ὅσον καὶ ἂν εἴμεθα ἀβέβαιοι, ἐρμηνεύοντες καὶ ἀνακρίνοντας ἀγιολογικὰς πληροφορίας, περὶ τοῦ ὀρθοῦ, εἶναι ἀνάγκη χάριν εὐλαβείας καὶ φιλαληθείας νὰ καταφεύγωμεν καὶ εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνεργήσαμεν καὶ ἡμεῖς. Τὰς πληροφορίας καὶ ἐρμηνείας μας ἐθέσαμεν ὑπ' ὄψει τοῦ σεβαστοῦ ἀναπλ. καθηγητοῦ τῆς Ἀγιολογίας καὶ Ὑμνολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν κ. Π. Β. Πάσχου, ὁ ὁποῖος συνεφώνησε πλήρως μαζί μας³³.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ τάφος τοῦ Ἀγίου σφίζεται μέχρι σήμερον, ἔχει σχῆμα ὀρθογωνίου παραλληλεπιπέδου (2 μ. μήκος, 1,32 μ. πλάτος, καὶ 0,97 μ. ὕψος) καὶ ἡ στέγη του εἶναι θολωτή, μὲ μικρὰν ὀπὴν εἰς τὸ μέσον. Ἐκεῖ εὐρίσκεται καὶ μία ράβδος, ἡ ὁποία λέγεται ὅτι εἶναι τοῦ Ὁσίου³⁴.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν πλέον ἔγκυρον πηγὴν τῆς ζωῆς τοῦ ἁγ. Λεοντίου, τὸν κώδικα τῆς Μονῆς Προδρόμου Γορτυνίας, μαθαίνομεν «ὅτι μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς ἔτους οἱ χωρικοὶ μετὰ τοῦ ποιμένου ἐκχώσαντες τὸ λείψανον τοῦ Ὁσίου, εὗρον αὐτὸ λελυμένον καὶ εὐωδίας ἀνάπλευον». Ἐχομεν δηλ. ἐδῶ εὐωδιάζον ἅγιον Λείψανον, στοιχείον ἀναντίρροτον περὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ Λεοντίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΛΕΙΨΑΝΟΥ

Ἀνέκαθεν ἡ Ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας περιβάλλει μὲ μεγάλην τιμὴν καὶ εὐλάβειαν τὰ λείψανα τῶν Ἀγίων τῆς, μὲ πρῶτα τὰ μαρτυρικὰ τοιαῦτα. Αὐτὴ ἡ εὐλάβεια ἐκ μέρους τῶν πιστῶν διετηρήθη καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς τουρκοκρατίας, παρὰ τὴν ἔλλειψιν παιδείας, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ τάφοι καὶ τὰ λείψανα τῶν Ἀγίων ἀποτελοῦσαν πηγὴν παρηγορίας καὶ παραμυθίας τοῦ σκλαβωμένου Γένους³⁵.

Παρομοίως τιμῆς ἔτυχε καὶ τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ὁσίου Λεοντίου. Ἡ παράδοσις σχετικὰ ἀναφέρει τὰ κατωτέρω: Κάποιος ποιμὴν ἐκ τοῦ χωρίου τοῦ Ἀγίου καταγόμενος — ἄγνωστον ἔαν πρόκειται περὶ τοῦ ἀναφερθέντος ποιμένου ἢ ἄλλου — κατὰ συμβουλήν τοῦ Ἀγίου εἰργάζετο εἰς τὸ αἰγοποιμνιον τοῦ Ἰωάννου Κατσούλη, τὸ ποιμνιοστάσιον τοῦ ὁποίου ἦτο εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους τοῦ Ἀγίου. Μετὰ ἀπὸ θαυμαστὸν γεγονός εἰς τὸ ἐν λόγῳ ποιμνιον — θὰ τὸ ἀναφέρωμεν κατωτέρω — ὁ ὡς ἄνω ποιμὴν, κατὰ παρότρυνσιν τοῦ πατρὸς του καὶ ὄλων τῶν Στεμνιτσιωτῶν, μετέφερε

τὸ ἱερὸν τοῦ Ὁσίου λείψανον εἰς Στεμνίτσαν, ὅπου ἀργότερον τὸ εὐρίσκομεν — κυρίως τὴν Ἁγίαν Κάραν — εἰς τὴν Μονὴν Ἀγίου Δημητρίου, ἀνήκουσαν εἰς τὸ ἴδιον χωρίον, ὡς προαναφέρομεν.

Ἐδῶ ὁμως, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἴδωμεν τὸ ἀναγκαῖον ἱστορικὸν ὑπόβαθρον τῆς ἐποχῆς. Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος 1770, ὅποτε ἐξεργάγη ἡ ἀτυχῆς διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν ἐπανάστασις τοῦ Ὁρλώφ, ἐπὶ Αἰκατερίνης τῆς Β', ἡ ὁποία ὡς γνωστὸν ἀπέτυχεν καὶ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα βαρεῖαν τιμωρίαν τῶν ἄτυχων ῥαγιαδῶν. Ἐν συνεχείᾳ ἐστάλησαν ἀπὸ τὸν Σουλτάνον πλήθη Ἀλβανῶν πρὸς πλήρη καταστολὴν τῆς ἐπαναστάσεως, οἱ ὁποῖοι παραμείναντες εἰς Πελοπόννησον ἐπὶ δέκα ἔτη προσέβησαν εἰς φοβερὰς λεηλασίας καὶ καταστροφάς. Ἡ Γορτυνία καὶ δὴ ἡ Στεμνίτσα, ἡ ὁποία εἶχε μεγίστην συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐπανάστασιν, ἐτιμωρήθη περισσότερον. Τὸ 1779 ἀπόσπασμα Ἀλβανῶν ὑπὸ Ἀραβα ἀξιωματικὸν διήλθε ἐκ Στεμνίτσης, τὴν εὔρε κενὴν κατοίκων, διότι πολλοὶ εἶχαν καταφύγει εἰς τὰ ὄρη καὶ ἕτεροι εἰς τὴν Μονὴν Προδρόμου³⁶. Τότε οἱ Ἀλβανοὶ, ἀφοῦ ἐπυρπόλησαν ἀρκετὰς οἰκίας τῆς Στεμνίτσης, ἐληλάτησαν καὶ ἐπυρπόλησαν καὶ τὴν Μονὴν Ἀγίου Δημητρίου, τὴν δὲ εὐρισκομένην ἐκεῖ κάραν τοῦ ὁσίου Λεοντίου ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἐπώλησαν εἰς χριστιανοὺς τῆς Πρεβέζης³⁷.

(Συνεχίζεται)

33. Τὸν καθηγητὴν κ. Π. Β. Πάσχον εὐχαριστοῦμε θερμῶς καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς διὰ τὴν πολύτιμον αὐτὴν συνηγορίαν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ γενικότερον ἐνδιαφέρον του διὰ τὸν Γορτυνιακὸν χώρον.

34. Δρακόπουλος, ἐνθ. ἀν., σ. 26.

35. Διὰ περισσότερα βλ. Π. Β. Πάσχου ἑ.ἀ., Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, Οἱ νεομάρτυρες καὶ τὸ δούλον Γένος, Ἀθῆνα 1994, Ἀγ. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Νέον Μαρτυρολόγιον, Ἀθῆνα 1961 (Ἐπιστολά: Π. Β. Πάσχου), Α. Ι. Φυτράκη, Λείψανα καὶ Τάφοι Μαρτύρων κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας, Ἀθῆνα 1955, Μιχ. Γ. Τρίτου, Γενικά περὶ Νεομαρτύρων, ἐν «Ἀναδρομῇ. Τιμητικὸν ἀφιέρωμα εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον πρ. Ἀθηνῶν Ἰάκωβον Βαβανάτσον», Μέγαρον 1991, σσ. 417-430.

36. Μετὰ ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας πολιορκίας τῆς Μονῆς οἱ ἐγκλειστοὶ εἶχον βέβαιον τὸν θάνατον. Ὅμως ἕνας ἐξ αὐτῶν εὗρον ὀλίγην πυρίτιδα καὶ μὲ ἓνα κομβίον ἀργυρὸν ὡς βόλι, ποιήσας τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἐσημάδευσε καὶ ἐφόνευσε τὸν ἐπικεφαλῆς καὶ τότε φοβηθέντες ἐνέδρας οἱ ὑπόλοιποι ἔφυγον. Ἐξ αὐτῆς τῆς πολιορκίας διάτρητος ἡ θύρα τῆς Μονῆς σώζεται ὡς σήμερον. Ἀναφέρεται ἐπίσης, ὅτι διαρκούσης τῆς πολιορκίας μία γυναῖκα ἕνεκα σχετικοῦ φόβου ἔριξε τὸ κλαῖον βρέφος τῆς εἰς τοὺς βράχους καὶ θαυμαστῶς τὴν ἄλλην ἡμέραν, ἀφοῦ ἔφυγον οἱ Ἀλβανοὶ, τὸ εὔρε σώον (βλ. Γ. Α. Ἀνδριτσοπούλου, Ἱστορικὰ σημεῖωσις Στεμνίτσης, Ἀθῆνα 1930).

37. Γαρταγάννης... ἑ.ἀ., σ. 35, Δρακόπουλος, ἑ.ἀ., σσ. 28-29.

ΛΟΓΟΣ ΑΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΣ*

Τοῦ κ. Παναγιώτου Θ. Παπαθεοδώρου, Θεολόγου - Λυκειάρχου

Οἱ εὐχὲς αὐτὲς κρύβουν ὄλο τὸ μεγαλεῖο τῆς λατρείας. Ἄν δὲν κατανοήσει κανεὶς τὸ περιεχόμενό τους δὲ θὰ καταλάβει οὔτε τὴ σημασία τῶν ἐκφωνήσεων. Αὐτὲς οἱ εὐχὲς μποροῦν νὰ μεταγλωττιστοῦν στὴν καθομιλουμένη καὶ νὰ ἀπαγγέλλονται πλέον μεγαλοφώνως, ὥστε νὰ παρακολουθεῖ ὁ πιστὸς τὰ τελούμενα. Ἡ μετάφρασή τους στὴ δημοτικὴ ὄχι μόνο δὲ θὰ προσβάλλει τὸ λειτουργικὸ αἰσθητήριό τῶν πιστῶν, ἀφοῦ τὸ αὐτὸ ὄλων δὲν τίς ἔχει συνηθίσει στὸ πρωτότυπο, ἀλλὰ θὰ συντελέσει στὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ τους στὴ λατρεία.

Ἀκόμη θὰ μπορούσε μὲ Συνοδικὴ ἐντολὴ νὰ ἐφαρμοστεῖ στὴν ἀρχὴ τοῦλάχιστον δοκιμαστικὰ σὲ μερικοὺς ναοὺς (πόλεων καὶ ὑπαίθρου) ἡ ἀνάγνωση τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἀποστόλου ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάγνωσή του ἀπὸ τὸ πρωτότυπο.

Ἔχομε τὴ γνώμη ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀποδεχτεῖ τὴν καινοτομία αὐτή, ἀφοῦ ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ βοηθήσει τοὺς πιστοὺς στὴν κατανόηση τοῦ ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος, πολὺ περισσότερο ἂν αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀπόσπασμα ἀπὸ τίς ἐπιστολὰς τῶν ἀποστόλων, ποὺ παρουσιάζουν μεγαλύτερες δυσκολίες στὴν κατανόησή τους. Δὲ χρειάζεται νὰ συμβεῖ τὸ ἴδιο γιὰ τίς εὐαγγελικὲς περικοπὲς τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἄλλων ἑορτῶν τοῦ ἔτους, ἀφοῦ τὰ κείμενα αὐτὰ εἶναι εὐληπτα καὶ ἀπὸ τοὺς ὀλιγογράμματους πιστοὺς.

Θετικὴ πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ θὰ ἦταν ἡ προσφορὰ τῆς «Φωνῆς Κυρίου», ἂν στὰ φύλλα τῆς μαζί μὲ τὸ πρωτότυπο τοῦ Ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος παρέθετε παράλληλα καὶ τὴ μετάφρασή του, στὴν καθομιλουμένη.

Τέλος, στὴ λειτουργικὴ ἀγωγή τῶν πιστῶν πρέπει νὰ ὑπογραμμισθεῖ ἡ συμβολὴ τῶν ψαλτῶν. Τοῦτο ἄλλωστε διαφαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν οὐ κανόνα τῆς Στ' οἰκ. συνόδου ἐν Τρούλλῳ, ὁ ὁποῖος λέει: «*τοὺς ἐπὶ τὸ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινόμενους βουλόμεθα μῆτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρησθαι καὶ φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι, μῆτε τι λέγειν τῶν μὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀρμοδίων τε καὶ οἰκείων ἀλλὰ μετὰ πολλῆς*

προσοχῆς καὶ κατανύξεως τὰς ψαλμωδίας προσάγειν τῶ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ».

Πράγματι, τὸ ὀρθόδοξο ἦθος τῶν ψαλτῶν, ἡ πνευματικὴ τους συγκρότηση, ὁ τρόπος διεξαγωγῆς τῆς λειτουργίας καὶ τῶν ἄλλων ἀκολουθιῶν, ὁ χρωματισμὸς τῆς φωνῆς, ἡ ἀπόδοση τῶν ὕμνων μὲ κατάνυξη, τὸ ἀργοσύνητο μέλος, ἡ ἀντικατάσταση τῶν τερερέμ στὸ Κοινωνικὸ μὲ ἐξαίσιους ὕμνους τοῦ ὄρθρου, ἔχομε τὴ γνώμη ὅτι συντελοῦν τὰ μέγιστα στὴ βίωση τοῦ περιεχομένου τῶν ἀκολουθιῶν. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ ἡ εὐθύνη τῶν ψαλτῶν εἶναι μεγάλη.

* * *

Οἱ ἀνωτέρω προτάσεις ἂν ὑλοποιηθοῦν πιστεύουμε ὅτι θὰ βοηθήσουν οὐσιαστικὰ καὶ ἀποτελεσματικὰ στὴν ἐξοικείωση τῶν πιστῶν μὲ τὸ λειτουργικὸ πλοῦτο καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ στὴ βίωση τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει ὅτι «*τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον*» (Μάρκ. 2,27). Οἱ καιροὶ δὲν μᾶς περιμένουν ἄλλο. Ἦλθε ἡ ὥρα νὰ βάλουμε τὸ δάκτυλο στὸν τύπο τῶν ἡλῶν. Οἱ κοινωνικὲς συνθήκες, ἡ σχολικὴ πραγματικότητα, οἱ διεθνεῖς συγκυρίες, ἡ ὄλη περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα δὲ βοηθοῦν στὴν καλλιέργεια σχέσεως τοῦ πιστοῦ μὲ τὴν Ἐκκλησία. Ἀντίθετα συντελοῦν στὴν ἀποκοπὴ καὶ ἀποξένωσή του ἀπ' αὐτήν. Ἡ ἐλληνικὴ οἰκογένεια δυσκολεύεται πᾶ καὶ αὐτὴ νὰ διαδραματίσει τὸ ρόλο ποὺ στὸ παρελθὸν εἶχε.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναταράξουμε τὰ νερά. Τὴν ἀπραξία καὶ τὸν ἐφησυχασμὸ νὰ τὰ διαδεχθεῖ ἡ ἀνησυχία καὶ ἡ δραστηριότητα. Ὁ ὀρθόδοξος τρόπος ζωῆς, ποὺ διασώθηκε μὲ τόσες θυσίες στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας καὶ ποὺ διέσωσε τὸ Γένος, ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα ὄχι μόνο τῆς θρησκευτικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητας. Θὰ εἶναι ἐθνικὸ ἔγκλημα νὰ ἀφήσουμε νὰ ἀποκοπεῖ ἡ νέα γενιὰ ἀπὸ τὴ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μεις νὰ μένουμε ἀπαθεῖς παρατηρητὲς τῶν ἐξελίξεων.

(Τέλος)

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 44 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

Στὸ μεταίχμιο δύο χιλιετηρίδων

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΒΑΡΛΑ

Εἴμεθα μάρτυρες κοσμογονικῶν μεταλλαγῶν κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία τοῦ αἰῶνα ποῦ ἀφίγει τὸ ἱστορικὸ γίνεσθαι στὸν ἐπὶ θύρας αἰῶνα ποῦ κληρονομεῖ ἓνα κόσμον μὲ προβλήματα σὲ ἐξέλιξη καὶ καλεῖται νὰ ἐπιλύσει.

Οἱ ἀλλαγές ποῦ διαμορφώνουμε μέσα στὴν κοινωνία εἶναι πῶς πολὺ ἐμφανεῖς καὶ ὅποιος ἐπιθυμῆ νὰ τὶς δεῖ καὶ νὰ τὶς ἐπισημάνει ἀρκεῖ νὰ περιστρέφει γύρω του τὸ βλέμμα καὶ ἰδιαίτερα στοὺς χώρους ποῦ ὀνομάζουμε Ἀφρική, Κεντρικὴ Εὐρώπη καὶ πρῶην Σοβιετικὴ Ἐνωση ὅπου διαλυμένος σήμερον ὁ σοσιαλισμὸς ἐδημιούργησε τόσες μεσσιανικὲς ἐλπίδες, χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ προσδιορίσει τὸν τύπον τοῦ μεσσία ποῦ ἀνέμενε ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς τοῦ 20οῦ μ.Χ. αἰῶνα.

Ἡ παράδοση τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς σκυτάλης δημιουργεῖ πλήθος ἀλλαγῶν καὶ μεσσιανικῶν διαφεύσεων, ἐνῶ συνάμα προκαλοῦνται ἀντιπαράθεσις κατανάλωσης, προοδευτισμοῦ καὶ συντηρητισμοῦ. Τὰ ὑλικά ἀγαθὰ ὑποκατέστησαν τὴν πνευματικὴν χαρὰ καὶ ἐστέρησαν τὸ ὑγιὲς κοινωνικὸ γίνεσθαι τῆς κοινωνίας. Ἡ ὕλη ποῦ χαρακτηρίζει τὸ ἀνθρώπινον γίνεσθαι ἐναντιώνεται μὲ τὸ πιστεῦν τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὕλισμὸς ὑποκαθιστᾷ τὸ θρησκευτικὸ πιστεῦν καὶ παραγνωρίζει τὴ δύναμιν ποῦ «ὄρη μεθιστάνειν». Ἔτσι, τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου προσπαθεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ στὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ δύο αὐτὲς δυνάμεις ποῦ φυσιολογικὰ καὶ δημιουργικὰ ἐνώνονται καὶ μέσα στὸν ἄνθρωπον προσπαθοῦν νὰ δημιουργήσουν μιὰ νέα τάξιν πραγμάτων στὴ ζωὴ καὶ στὴν κοινωνία. Μὲ ἄλλα λόγια δηλ. προκαλεῖται ἓνας μονοφυσισμὸς καὶ μιὰ προσπάθεια μονοθελητισμοῦ στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔπειτα ἀπὸ τὴν πάροδο δύο χιλιᾶδων χρόνων προσδιορισμοῦ τῆς μορφολογικῆς δομῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Θεοανθρώπου Λυτρωτῆ ἐπάνω στὴ γῆ.

Ἔτσι ὁ ρόλος τῆς θρησκείας μέσα στὴν κοινωνία ὕστερα ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις ποῦ ἐδέχθη ἀπὸ τὴ φιλοσοφία καὶ τὸ σοσιαλισμὸ, ἔδειξε ὅτι ἐμειώθη αἰσθητᾶ.

Βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ θρησκεία ἀνέλαβε τὸ ρόλον νὰ καθορίζει καὶ νὰ συντηρεῖ τὸ αἶσθημα τῆς ἠθικῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἀτόμων μέσα στὴν

κοινωνία, γὰρ νὰ ὁμαλοποιεῖ τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴν ἱστορικὴ του διαδρομῆ.

Ὁ κοινωνικὸς ἄνθρωπος μέσα στὸ μεταίχμιο τῶν χιλιετιῶν παρουσιάζεται κουρασμένος ἀπὸ τὶς πιέσεις ποῦ δέχεται, τῆς μεταβιομηχανικῆς ἐποχῆς καὶ κοινωνίας καὶ φροντίζει νὰ δημιουργεῖ νέον τρόπο φυσικῆς διαβίωσης υἰοθετώντας τὴν καταναλωτικὴ ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, ποῦ θυμίζει παραδοσιακὰς στιγμὰς, ὥστε νὰ παράσχει νέον τόνον στὸ ἱστορικὸ γίνεσθαι καὶ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸ καταπιεστικὸ αἶσθημα τῆς ἠθικῆς.

Ἡ ἱστορία τοῦ πνεύματος δείχνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκουράσθη νὰ ποδηγετεῖται καὶ ἐπίστευσε, προφανῶς ἀπὸ τὰ κηρύγματα τῶν διαφόρων «-ισμῶν», ὅτι ἐνηλικιώθη καὶ ἐπομένως ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ φροντίσει νὰ ἀξιοποιήσῃ τὶς ἀτομικὰς του δυνάμεις ὥστε νὰ ἀποδοθεῖ στὴ δόμησιν ἑνὸς σύγχρονου πύργου τῆς Βαβέλ, γὰρ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ δράμα ποῦ χαρακτηρίζεται ὡς ἀντιπαράθεσις ὕλης καὶ πνεύματος ἢ πῶς καλύτερα ὡς ὕλισμὸς καὶ θρησκεία.

Εὐλόγον τίθεται ἓνα ἀπλὸ ἐρώτημα. Μήπως στὴν ἐποχὴν μας ἡ θρησκεία κουράζει τὸν ἀγχώδην ἄνθρωπον; Καὶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ σειράν του προσπαθεῖ νὰ ἀνακτήσῃ τὴ δύναμιν τῆς ἀτομικῆς του ἐλευθερίας; Ὁ ἄνθρωπος σήμερον ἔχει ἀνάγκην τὸ Δημιουργό του Θεό; Ἡ ὁ Δημιουργὸς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον; Ἐκεῖνο πάντως ποῦ καταγράφει ἡ ἱστορία εἶναι ὅτι οἱ δύο φαίνεται πῶς εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ συνυπάρχουν γὰρ νὰ δίδουν νόημα στὴ δημιουργία τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου. Ἡ ὕλικοπνευματικὴ ἐξᾶλλου δομὴ τοῦ ἀνθρώπου δείχνει αὐτὸ τὸ στοιχεῖον καθὼς καὶ ἡ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας αὐτὴν τὴν ἀντίληψιν ὑπογραμμίζει.

Εἶναι ἱστορικὰ θεμελιωμένον ὅτι οἱ δύο τελευταῖοι αἰῶνες τῆς ἱστορίας τοῦ πνεύματος δείχνουν ὅτι ἡ ἀνθρωπότης παρήγαγε πολλὴ σκέψιν κοντὰ καὶ μακριὰ ἀπὸ τὸ Χριστιανισμὸ μὲ ἀντικειμενικὸν στόχον νὰ πληξῆ τὴ δύναμιν καὶ τὸ κοινωνικὸν του κήρυγμα ποῦ περιέπλεξαν τὴν ὑφὴν τῆς σύγχρονης κοινωνίας.

Ἔτσι, ὁ ἀπερχόμενος αἰῶνας παρήγαγε σκέψεις, προέβη σὲ ἀνακαλύψεις τεράστιας σημασίας γὰρ τὴ ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐρχόμενὴν χιλιετία. Ἡ ταχύτητα μὲ τὴν ὁποία κινεῖται ἡ

Η ΙΔ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Του κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου, Μ.Α. Παν/μίου Ἀθηνῶν

ΙΕ'. Ἀφοῦ παρέθεσεν ὁ ἅγιος Κύριλλος πάσας τὰς μαρτυρίας ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεφανίσθη ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ, σπεύδει νὰ προσθέσῃ συμπερασματικῶς ὅτι ὑπάρχουν σαφῶς πολλοὶ μάρτυρες τοῦ ὑπερφουῶν Αὐτοῦ θαύματος. Μαρτυρεῖται τοῦτο ὑπὸ τῆς νυκτός, κατὰ τὴν ὁποίαν διεδραματίσθη τὸ ἀνωτέρω γεγονός καὶ ὑπὸ τοῦ κατ' αὐτὴν φωτός τῆς πανσελήνου, ἐφ' ὅσον ἡ νύξ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνέστη ὁ Κύριος, ἦτο ἡ δεκάτη ἔκτη τοῦ μηνός. Μάρτυς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐπίσης ὁ βράχος, εἰς τὸν ὁποῖον

ζωὴ ἔπειτα ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἀνακαλύψεις ἐδωσαν στὸν σύγχρονον ἄνθρωπον ὑπόστασιν ποὺ προχώρησε σὲ ἀντιλήψεις τέτοιες ποὺ ὁ ἐρχόμενος αἰώνας κληρονομεῖ.

Ἐξάλλου οἱ κοινωνικὲς ἀλλαγές ποὺ παρετηρήθησαν τὶς τελευταῖες δεκαετίες τοῦ 20οῦ αἰώνα, ἀντικατοπτρίζουν τὴν κοπιώδη πορεία, ποὺ ἀκολούθησε ἡ ἀνθρωπότητα καὶ συνάμα προβάλλουν τὴν ἐπιθυμία νέας ἀρχῆς καὶ μᾶς ἀλλαγῆς στὸ ἱστορικὸ γίνεσθαι καὶ στὸ γίνεσθαι τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψης.

Ὅλα τὰ παραπάνω φαίνεται ὅτι εἶναι δείγματα κούρασης ἢ ἀναλαμπῆς νέας ζωογόνου πορείας πρὸς τὰ ἔσχατα; Ἄν ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὶς Γραφές ἐδημιουργήθῃ ὡς ἐσχατολογικὸν ὄν, τότε ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐσχατολογικὴ καὶ συμβάλλει στὴν ὀλοκλήρωσή του.

Ὅπως ὅλα δείχνουν, Γραφὴ καὶ ζωὴ, ὁ ἄνθρωπος εἶναι αἰώνιος, γιατί φέρει μέσα του τὴ θεία πνοή καὶ συνεπῶς ὀδηγεῖ τὴ ζωὴ πρὸς ἀέναο τέλος, στὴν ἀτελεύτητο ζωὴ, ἐκεῖ ποὺ «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν». Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ χρόνου, ἡ διαδοχὴ του καὶ οἱ αἰῶνες προκαλοῦν τὸ μυστήριον τῆς ἱστορίας καὶ τὴ θεία Οἰκονομία ποὺ κάθε στιγμή καλεῖται νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ ἀνθρώπινο γένος μέσα στὸ θαῦμα τῆς κοσμικῆς δημιουργίας. Εἶναι, ἄλλωστε, τὸ σημεῖο ὅπου συναντᾶται ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τίθεται σὲ λειτουργία ἢ δημιουργία.

εἶχε λαξευθῆ τὸ μνημα Αὐτοῦ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὡς καὶ ὁ λίθος, ὁ ὁποῖος ἐκυλίσθη εἰς τὴν θύραν τοῦ μνημείου. Ὁ λίθος οὗτος ὑπῆρξε μάρτυς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ θὰ ἐναντιωθῆ καὶ θὰ ἐλέγξῃ τοὺς Ἰουδαίους, διότι κατὰ τὴν στιγμήν τῆς Ἀναστάσεως εἶδε τὸν Κύριον¹⁵⁸. Ὁ λίθος, ὁ ὁποῖος ἐτοποθετήθη εἰς τὴν θύραν τοῦ μνημείου ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ καὶ ἀπεκυλίσθη κατόπιν, ἐμαρτύρει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ, καθ' ὅσον ὑπῆρχε μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου¹⁵⁹. Τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ ἐπιστοποίησαν οἱ δύο ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν παρόντες εἰς τὸν κενὸν τάφον κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ Μυροφόροι ἦλθον, διὰ νὰ ἀλείψουν μὲ ἀρώματα τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ὡς ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς¹⁶⁰. Μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ὑπῆρξαν οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος, Ἰωάννης καὶ Θωμᾶς, ὡς καὶ ἅπαντες οἱ λοιποὶ μαθηταί. Ἐξ αὐτῶν οἱ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἔσπευσαν εἰς τὸ μνημεῖον καὶ εἶδον πρῶτον ὁ Ἰωάννης καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ Πέτρος τὰ ὀθόνια, διὰ τῶν ὁποίων εἶχε τυλιχθῆ ὁ Κύριος πρὸ τῆς ταφῆς Αὐτοῦ¹⁶¹. Κατ' ἀρχὰς πάντες οἱ Ἀπόστολοι πλὴν τοῦ Θωμᾶ ἐψηλάφησαν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου¹⁶². Ἐν συνεχείᾳ ὁ Θωμᾶς ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὸν τύπον τῶν ἤλων εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀναστάντος¹⁶³. Οἱ μαθηταὶ ἐδέχθησαν ὑπ' Αὐτοῦ τὴν σωτηριώδη πνοὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν δυνατότητα νὰ συγχωροῦν ἁμαρτίας¹⁶⁴. Ἐξ ἄλλου μαρτυροῦν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Θεανθρώπου καὶ αἱ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ἐκράτησαν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἡσθάνθησαν τὸ μέγεθος τοῦ σεισμοῦ καὶ εἶδον τὴν λάμπιν τοῦ ἀγγέλου, ὁ ὁποῖος παρευρίσκειτο εἰς τὸ μνημεῖον Αὐτοῦ¹⁶⁵. Ἐπὶ πλέον μαρτυροῦν τὴν Ἀνάστασιν τὰ ὀθόνια, τὰ ὁποῖα εἶχε περιβληθῆ ὁ Κύριος καὶ τὰ ὁποῖα ἀφῆκεν, ὅταν ἀνέστη¹⁶⁶. Μαρτυρεῖ τὸ ὑπερφουῶν γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ἢ στρατιωτικῆ φρουρᾶ τῶν Ῥωμαίων, ἡ ὁποία ἐφύλασσε τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν εἰς τὰ

μέλη αὐτῆς, διὰ τὴν δυσφημισθῆναι ἢ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου καὶ διαδοθῆναι ἢ φήμη τῆς κλοπῆς τοῦ σώματος Αὐτοῦ¹⁶⁷. Ὡσαύτως μαρτυρεῖ τὴν Ἀνάστασιν ἢ τοποθεσία, εἰς τὴν ὁποίαν ὠκοδομήθη ὁ περιβλεπτός ναός (τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτήρος) καὶ διεκοσμήθη λαμπρῶς ἕνεκα τῆς φιλοχρίστου προαιρέσεως τοῦ ἀξιωμακαρίστου βασιλέως Κωνσταντίνου.

Ἀπόδειξις τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι καὶ τὸ ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ ἀνεστήθησαν ἄνθρωποι πολλοί. Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρεται εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἢ Ταβιθά, ἢ ὁποία ἀνεστήθη ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου¹⁶⁸. Εἶναι ἀδύνατον ὁ Χριστὸς νὰ μὴ πιστεύηται ὡς Ἀναστάς, δεδομένου ὅτι ἠγγέρθησαν νεκροὶ ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ. Μαρτυρεῖ ἐπίσης τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἢ θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστάθη ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ, ἢ ἄγρα τῶν ἰχθύων, ἢ ἀνθρακιά καὶ ὁ ἰχθύς, ὁ ὁποῖος εὕρισκετο ἐπ' αὐτῆς¹⁶⁹. Τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Θεανθρώπου μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ὁ ὁποῖος πρὸ αὐτῆς εἶχεν ἀρνηθῆναι τὸν Κύριον, μετ' αὐτὴν ὁμοῦς ὠμολόγησε τοῦτον τρεῖς καὶ προσετάγη ὑπ' Αὐτοῦ νὰ ποιμαίνῃ τὰ λογικὰ πρόβατά Του¹⁷⁰. Ἐπίσης παραμένει ὁ ἐλαιὸν καὶ δεικνύει ὄχι μόνον Ἐκεῖνον, τὸν Ὅποιον ἀνέλαβε νεφέλη, ἀλλὰ καὶ τὴν οὐράνιον πύλην τῆς ἀνόδου. Ὁ Κύριος κατήλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἀνήλθεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐκ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. ἤρχισε τοὺς ἀγῶνας του διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς Βηθλεὲμ καὶ ἐστέφθη εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν δι' αὐτούς.

Οἱ μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως λοιπὸν εἶναι πολλοί. Ὑπάρχει ἢ ἀκριβῆς τοποθεσία, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε χώραν ἢ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου. Ὡσαύτως ὑπάρχει ἢ τοποθεσία, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀνελήφθη ὁ Κύριος εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἢ ὁποία εὕρισκεται ἀνατολικῶς τῆς Ἱερουσαλήμ. Τέλος εἶναι μάρτυρες οἱ ἄγγελοι, οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν μαρτυρίαν διὰ τὴν ἔνδοξον Ἀνάληψιν Αὐτοῦ, ὡς καὶ ἡ νεφέλη, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπέβη, καὶ οἱ Μαθηταί, οἱ ὁποῖοι κατήλθον ἐκ τοῦ σημείου, ἀπὸ ὅπου ἀνελήφθη ὁ Κύριος. Συνεπῶς οἱ καθηγούμενοι πρέπει νὰ ἐδραιώσουν ἐντὸς Αὐτῶν τὴν πίστιν των εἰς τὸ γεγονός τῆς ὑπερφουῆς Ἀναστάσεως τοῦ Θεανθρώπου.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ ἅγιος πατὴρ ὀλοκληρῶναι τὴν ἀναφορὰν του εἰς τὰ περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτήρος ἡμῶν. Παρέθεσε δι' αὐ-

τὴν ἀκαταμαχίτους μαρτυρίας ἐκ τῶν προφητειῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα παρέστησαν μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως (Ἄγγελοι, Μυροφόροι, Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, Ρωμαϊκὴ φρουρά), ὡς καὶ φαινομένων, τοποθεσιῶν, ἀκόμη καὶ ἀντικειμένων συνδεομένων πρὸς τὸ ὑψιστον γεγονός τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας.

158. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 180, 38-181, 2. Ἡ ἀποψις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ λίθος ἀντίκρουσε τὸν Ἀναστάνα, κατὰ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν Οὗτος ἀνίστατο («αὐτὸς γὰρ εἶδε τὸν Κύριον», ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 2) ὑποδηλοῦται ἐν Ματθ. 28, 2: «καὶ ἰδοὺ σεισμός ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ».

159. Τὸ κείμενον ἀναφέρει «μέχρις σήμερον κείμενος», δηλαδὴ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου (ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 3). Ἡμεῖς προσθέτομεν ὅτι ὁ λίθος, ὁ ὁποῖος ἐνασπασθῆναι εἰς τὴν θύραν τοῦ τάφου ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ, ὑπάρχει καὶ μέχρι τῆς ἰουδαϊκῆς ἐποχῆς.

160. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 3-4, πρβλ. καὶ Λουκ. 24, 4.

161. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 5-7, πρβλ. καὶ Ἰω. 20, 5-6.

162. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 7-8, πρβλ. καὶ Λουκ. 24, 39-40.

163. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 8-9, πρβλ. καὶ Ἰω. 20, 25.

164. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 9-11, πρβλ. καὶ Ἰω. 20, 22-23.

165. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 11-12, πρβλ. καὶ Ματθ. 28, 1-6.

166. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 13, πρβλ. καὶ Λουκ. 24, 12.

167. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 13-14, πρβλ. καὶ Ματθ. 28, 11-15.

Ὅσον ἀφορᾷ μὲν εἰς τὸ στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα τῶν Ρωμαίων, τὸ ὁποῖον ἐφύλαττε τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ ἀναφέρει ὁ Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης: «Γιὰ ἐκεῖνους ποὺ δὲν ξέρουν, σημειώνομε ὅτι ἡ κουστωδία ἦταν ἓνα σῶμα 16 τοῦλάχιστον λεγεωναρίων (= πεπειραμένων στρατιωτῶν), ποὺ εἶχαν συλλογικὰ τὴν υποχρέωση νὰ φυλάττουν ὅτι τοὺς ἀνέθεταν. Γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῆς ὑπηρεσίας τοὺς ἐχωρίζοντο σὲ τέσσερις ομάδες, ἀπὸ τις ὁποῖες ἐκοιμάτο ἢ μία· καὶ οἱ ἄλλες τρεῖς ἀγρυπνοῦσαν στὸ καθήκον τους. Αὐτὸ τὸ ὥριζε μὴ παγία ρωμαϊκὴ νομοθεσία, ποὺ προσέβλεπε αὐστηρότατες κυρώσεις γιὰ κάθε πλημμελεῖ ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος, χωρὶς νὰ ἐξετάζη, ἂν εἶχε ἐπέλθει βλάβη ἐξ ἀντικειμένου (= ἀπώλεια τοῦ φρουρουμένου) ἢ ὄχι». Μητροπολίτου Νικοπόλεως Μελετίου, Τί εἶναι ὁ Χριστός; Ἐκδοση Ἱεράς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Πρεβέζης 1991, σελ. 92-93.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν ἐκτεθειάν ἀποψιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ θεωρία τῶν Ἰουδαίων περὶ τῆς κλοπῆς τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ, εἶναι χαρακτηριστικὰ ὅσα λέγει ὁ καθηγητὴς Γ. Πατρόνος: «Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, ὁμοῦς, καὶ οἱ πολέμοι τοῦ Ἰησοῦ γίνονται καὶ ἀκούσια "μάρτυρες" τοῦ κενοῦ τάφου καὶ ἡ μαρτυρία τους αὐτὴ γίνεται ἀκόμη περισσότερο ἀξιόπιστη, ἀφοῦ προέρχεται ἀπὸ ἀντιπάλους καὶ ἐχθροὺς τῆς χριστιανικῆς πίστεως» (Γεωργίου Π. Πατρόνου, Ἡ ἱστορικὴ πορεία τοῦ Ἰησοῦ, Ἐκδόσεις Δόμος, σελ. 514).

168. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 18-19, πρβλ. καὶ Πράξ. 9, 40.

169. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 20-23, πρβλ. καὶ Ἰω. 21, 4-9.

170. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 181, 23-25, πρβλ. καὶ Ἰω. 21, 15-17.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Άξιος!

Τάδε ἔφη ὁ ἐκ τῶν Ὀλυμπιονικῶν Γιάννης Μελισσανίδης, σὲ ἐξομολογητικὴ συνέντευξή του στὸ ἐγκριτο περιοδικὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας, «Παῦλιος Λόγος»:

«Παρομοιάζω τὴ ζωὴ μὲ ἓνα λαβύρινθο ποὺ ὀνομάζεται "Ἰθάκη". Ὅλη ἡ πορεία τῆς διαδρομῆς εἶναι πολύπλοκη, ἐπικίνδυνη ἀλλὰ κυρίως εὐλογημένη. Μία πορεία ποὺ σὲ ἀναγκάζει νὰ φιλοσοφήσεις τὸν ἑαυτό σου καὶ νὰ τὸν ἐφοδιάσεις μὲ βιώματα κάθε εἶδους, σωστά καὶ μὴ σὲ ὄλους τοὺς σταθμοὺς καὶ νὰ τὰ φιλτράρεις στὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ σου γιὰ τὸν προορισμό, δηλαδή τὴν σωτηρία σου...».

Συγκρίνοντας τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀθλητικὴ διάκριση μὲ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν κατάκτηση τῶν πνευματικῶν ἀρετῶν τῆς Ὀρθοδοξίας παρατηρεῖ: «Ἡ αὐτοπειθαρχία τοῦ σώματος εἶναι ὁ προθάλαμος τῆς αὐτοπειθαρχίας τῆς ψυχῆς. Ὑπάρχει ἀνάμεσα τοὺς (σάρκα καὶ ψυχὴ) ἡ χρυσὴ τομὴ τῆς ἐγκράτειας...».

Καὶ στὴν ἐρώτηση τί ἄλλο περιμένει μετὰ τὸ ὀλυμπιακὸ μετάλλιο, ἀπαντᾷ:

«Τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μου!»

Βοήθεια! Ἡ ...TV!

Σὲ πρόσφατη διακήρυξή του ὁ Σύλλογος Προστασίας Τηλεθεατῶν κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου γιὰ τὴν Τηλεόραση καὶ τὴ νέα μορφή ὑποδουλώσεως ποὺ ἐπιβάλλει στὸν ἀνυπεράσπιστο τηλεθεατῆ.

Στὴν Ἑλλάδα, ὅπως καὶ πλέον σὲ ὄλο σχεδὸν τὸν κόσμο, ἔχει σημάνει ἡ ἐποχὴ τῆς κυριαρχίας τῶν μαζικῶν μέσων ἐνημερώσεως καὶ ἰδίως τῶν τηλεοπτικῶν σταθμῶν ποὺ δρώντας ἀνεξέλεγκτα ἔχουν ἐπιδοθεῖ στὸ κνηγί τῆς θεαματικότητος καὶ τοῦ κέρδους. Καθημερινὰ γινόμαστε μάρτυρες φαινομένων ὅπως:

Ἡ ὑποβάθμιση τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς γλώσσας.

Ὁ συνεχὴς καταγισμὸς τῶν τηλεθεατῶν μὲ σκηνῆς ὠμῆς βίας καὶ ἀνηθικότητος.

Ἡ κατὰ κόρον προβολὴ καὶ ὑποβολὴ ξενόφερτων προτύπων συμπεριφορᾶς ὅπου ἐκθειάζονται

ὡς ὑπέριστες ἀξίες ζωῆς καὶ κοινωνικῆς καταξιώσεως τὸ εὐκόλο χρῆμα καὶ ὁ ἄκρατος καταναλωτισμός.

Ἡ παραπληροφόρηση τῶν πολιτῶν πρὸς ἐξυπηρέτηση ἄλλοτριῶν συμφερόντων. Οἱ καταχρήσεις στὴν προβολὴ διαφημίσεων.

Ἡ παραβίαση τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν καὶ ἡ ἐκμετάλλευση τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου.

Ἡ ἰδιαίτερος ἀρνητικὴ ἐπιρροὴ τῆς τηλεοράσεως στὰ παιδιὰ τὰ ὁποῖα παραδομένα στὴν «μαγεία τῆς εἰκόνας» δέχονται παθητικὰ καὶ ἄκριτα ὡς πρότυπα ζωῆς καὶ συμπεριφορᾶς τὴν ὑποκουλτούρα καὶ τίς νοσηρῆς φαντασιώσεις τῶν διαφόρων συντελεστῶν τῆς τηλεοράσεως.

Καὶ ὑπενθυμίζει τοὺς ἀνεπανάληπτους καὶ τραγικοὺς στίχους τοῦ ποιητῆ Σινόπουλου γιὰ τὴν ὑποδούλωση τῆς παιδικῆς ψυχῆς στοὺς τηλεοπτικοὺς βαρβάρους. Κάτι ποὺ δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦν οἱ γονεῖς καὶ νὰ παίρνουν ἐγκαίρως τὰ μέτρα τοὺς μὲ πειθῶ καὶ ὄχι μὲ ἐξαναγκασμούς:

«Οἱ βάρβαροι δὲν θὰ ξανάρθουν ἀπ' τὰ σύνορα. Ὅρμουν ἀπ' τίς τηλεοράσεις στὰ παιδικὰ δωμάτια».

Ἡ ...μόλυνση τοῦ φωτός

Διαβάσαμε στὸ Time τῆς Νέας Ὑόρκης: Χίλια σημεῖα καπνιάς τυφλώνουν ἀστρονόμους καὶ ἐρασιτέχνες παρατηρητῆς τοῦ οὐρανοῦ στὴν Εὐρώπη. Τὰ ἄστρα μὲ τὸν ξεχωριστὸ ρόλο ποὺ ἔχουν στὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων χάνονται. Τὰ παιδιὰ δὲν μποροῦν νὰ γευτοῦν τὸ μυστήριό τους καὶ οἱ ἀστρονόμοι δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τὴ δουλειά τους. Ἐνα ἐπικίνδυνο φῶς σκιάζει τὴ λάμψη τους στὴν Εὐρώπη καὶ τὰ ἐξαφανίζει ἀπὸ τὸ στερέωμα. Εἶναι τὸ φῶς τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ἔχει μετατρέψει τὴ νύχτα σὲ μέρα. Ὁ πλούσιος φωτισμὸς τῶν ἀστικῶν περιοχῶν δημιουργεῖ μιὰ λάμψη ποὺ σβήνει τὰ ἀστέρια. Οἱ ἀστρονόμοι ἀνακάλυψαν ὅτι δὲν μποροῦν νὰ δοῦν τὰ ἀγαπημένα τους ἀντικείμενα ἐρευνας ἀπὸ ἀστεροσκοπεῖα ποὺ βρῖσκονται μέσα σὲ πόλεις. Ἀρχίζουν τώρα καὶ μεταφέρουν τὰ ἐργαστήριά τους σὲ ἀπομονωμένες περιοχές! Κρυμμένοι στὸ σκοτάδι τῆς φύσεως, προσπαθοῦν νὰ ἐρευνήσουν τὰ ἀνεξερεύνητα.

Μ. Μελ.